

ECOLOGISCHE QUICKSCAN

*Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
ten behoeve van ruimtelijke ontwikkeling*

Locatie: Grensweg 15 Valkenswaard

Rapportnummer: 2024-BE-0886

In opdracht van:
SININVESTIT B.V.
Zonnehof 13
5721 AZ Asten

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2024-BE-0886

Opdrachtgever

SININVESTIT B.V.

Contactpersoon

Mevrouw J. van Rijen-van de Pas
Van Santvoort advies

Locatie

Grensweg 15
Valkenswaard

Auteur

Emma Heeren

Collegiale controle

Freek Rovers

Opleverdatum

7 november 2024

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

De Lange Kant 27
5061 PX Oisterwijk
06-24218274
www.brabanteco.nl

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING EN ONDERZOEK	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Criteria.....	4
1.4 Geldigheid onderzoek.....	4
2. PROJECTGEGEVENS.....	5
2.1 Ligging van het plangebied	5
2.2 Omschrijving van het invloedsgebied	5
2.3 Voorgenomen ontwikkeling.....	7
3. PRAKTIJK ECOLOGISCHE QUICKSCAN	9
3.1 Bureauonderzoek	9
3.2 Veldonderzoek	9
3.3 Beschrijving plangebied ten tijde van het veldbezoek.....	10
4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN	12
4.1 Gebiedsbescherming	12
4.2 Houtopstanden	13
4.3 Soortenbescherming	14
5. RESULTATEN EN ADVIES	25
5.1 Resultaten en advies beschermde gebieden en houtopstanden	25
5.2 Resultaten en advies beschermde soorten	25
5.3 Aanbevelingen	26
6. BRONNEN	28

SAMENVATTING

Initiatiefnemer is voornemens om de bestaande bebouwing in het plangebied aan de Grensweg 15 te Valkenswaard volledig te slopen. Daarna zal een paardenhouderij gerealiseerd worden. De bestemming intensief agrarisch zal worden gewijzigd in een paardenhouderij bestemming.

Bij deze werkzaamheden is de opdrachtgever gebonden aan de Omgevingswet.

Omdat overtreding van de Omgevingswet in het kader van ecologie op voorhand niet uitgesloten kan worden is aan Brabant Eco de opdracht gegeven voor het uitvoeren van een ecologische quickscan in het plangebied in het kader van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Op 23 april 2021 is door Brabant Eco een ecologische quickscan opgesteld, in de toen bestaande Wet Natuurbescherming. Gezien de geldigheids termijn van deze quickscan (maximaal 3 jaar) en het uitbreiden van het beoogde plangebied is opnieuw een ecologische quickscan uitgevoerd.

Daarnaast is uit de ecologische quickscan van 23 april 2021 gebleken dat het voorkomen van nestlocaties van huismussen niet kan worden uitgesloten.

In de periode april-mei 2021 is door Brabant Eco een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van nestlocaties en het functioneel leefgebied van huismussen (rapportage nader onderzoek huismussen d.d. 14 mei 2021). Tijdens de veldbezoeken is er vastgesteld dat de te slopen gebouwen in het plangebied geen functie bevatten voor huismussen.

De beoogde sloop van de bebouwing zal derhalve niet leiden tot vernietiging of ongeschikt raken van nestlocaties van huismussen. Het functioneel leefgebied wordt niet significant aangetast. De quickscan en het nader onderzoek zijn te vinden in bijlage 5 en 6.

Dit voorliggend rapport geeft een beschrijving van het plangebied en het uitgevoerde onderzoek.

Daarnaast geeft dit rapport inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van de natuurwetgeving en -beleid en de mogelijke effecten op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden als gevolg van het project. Het rapport kan voor de opdrachtgever als bewijsstuk dienen voor het verrichtte natuuronderzoek.

Op basis van een recent uitgevoerd onderzoek naar het plangebied met nieuwe bijbehorende percelen zijn geen effecten met werkzaamheden te verwachten die van negatieve invloed zijn op de mogelijk aanwezige beschermde soorten en hun functioneel leefgebied.

Het oorspronkelijke plangebied is niet significant veranderd, waardoor de resultaten van het eerder uitgevoerde onderzoek ongewijzigd blijven. De nieuw toegevoegde percelen die nu deel uitmaken van het plangebied zijn eveneens ongeschikt voor beschermde soorten. Er ontbreken biotopen van beschermde soorten, en aangezien de bewerkte akker is ingezaaid met maïs, zijn er geen geschikte standplaatsen of bodemtypen aanwezig voor beschermde vaatplanten.

Natuurgebieden worden niet aangetast door de ontwikkeling in het plangebied. De eventuele stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden dient aangetoond of uitgesloten te worden met een recente Aerius- berekening.

Nader onderzoek of een omgevingsvergunning in het kader van de ecologie is niet nodig.

De zorgplicht is altijd van toepassing.

Emma Heeren
Brabant Eco
November 2024

1. INLEIDING EN ONDERZOEK

In dit hoofdstuk staan de aanleiding en doelstelling van deze ecologische quickscan beschreven. Ook staan de criteria en de geldigheid van dit onderzoek vermeld.

Op enkele uitzonderingen na, zijn de provincies het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de vergunningverlening en handhaving. Zie bijlage 2.

1.1 Aanleiding

Volgens opdrachtgever SININVESTIT B.V. is het voornemen om de bestemming aan de Grensweg 15 te Valkenswaard wijzigen van een intensief agrarische bestemming naar een paardenhouderij bestemming. Hiervoor zal het aanwezige intensieve varkensbedrijf met bedrijfswoning worden gesloopt. Vorige eigenaar heeft het bedrijf aangemeld bij de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) voor de warme saneringsregeling varkenshouderij 2020.

De bedrijfsgebouwen, bestaande uit drie varkensstallen met bijbehorende tussenbouw en bedrijfswoning met aanbouw worden gesloopt. Daardoor zal het varkensbedrijf volledig worden gesaneerd. De op het perceel gevestigde intensieve varkenshouderij zal volledig verdwijnen.

Bij deze werkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Omgevingswet.

In opdracht heeft Brabant Eco een ecologische quickscan uitgevoerd voor het plangebied en directe omgeving in het kader van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit verkennend onderzoek is om vast te stellen of de geplande ontwikkeling mogelijk effect heeft op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Ingeschat wordt of er binnen het invloedsgebied van de voorgenomen ingreep mogelijk planten- en diersoorten aanwezig zijn, die volgens de Omgevingswet een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve invloeden kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Omgevingswet zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

De centrale vraag luidt: Is de voorgenomen ontwikkeling in strijd met de natuurwetgeving en dienen eventuele vervolgstappen genomen te worden voordat met de uitvoering gestart kan worden?

Als blijkt dat de ingreep leidt tot een mogelijke overtreding van de Omgevingswet, wordt bepaald naar welke soorten en functies eventueel aanvullend onderzoek nodig is en of nadere toetsing in het kader van beschermde gebieden noodzakelijk is.

1.3 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd door ecologisch deskundigen. Een ecologisch deskundige heeft aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring en geeft ecologisch advies en/of begeleidt werkzaamheden op het gebied van habitats en soorten.
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Brabant Eco.

1.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Onderzoeksgegevens mogen maximaal drie jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waarvoor dit niet geldt, moeten de gegevens recenter zijn.

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gegevens ten aanzien van de voorgenomen ontwikkelingen weergegeven. Allereerst wordt ingegaan op de geografische ligging van het plangebied en de kenmerken van het invloedsgebied. Vervolgens worden de voorgenomen ontwikkelingen en het toekomstige gebruik beschreven.

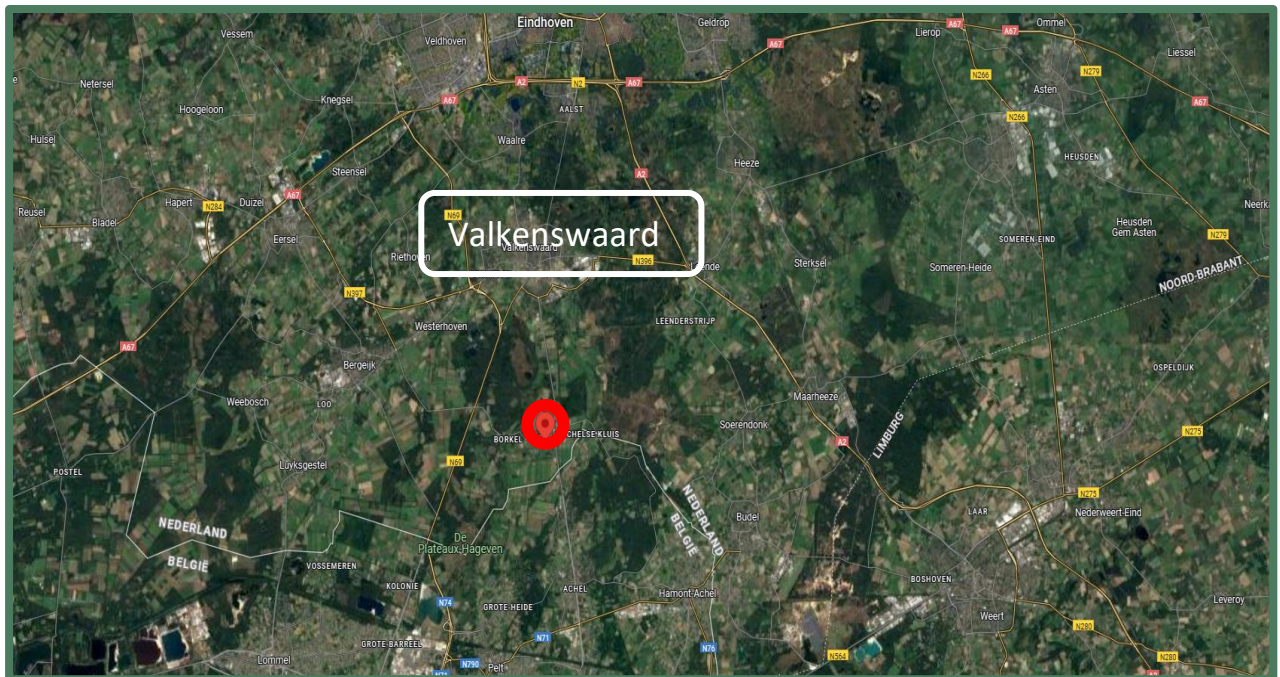
2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Grensweg 15, nabij de splitsing met Wolfsven, ten zuiden van de kern van Valkenswaard.

Valkenswaard is een dorp en gemeente in de provincie Noord-Brabant.

Ten zuiden van Valkenswaard zijn natuurgebieden Malpie en Leenderbos gelegen.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1: Ligging plangebied (rode cirkel) in de ruimere omgeving. Bron: Google Earth.

2.2 Omschrijving van het invloedsgebied

Het plangebied bestaat uit akkerland, bebouwing, erfverharding, een aangelegde tuin met gazon, struiken en verdere beplanting in de vorm van beuken- en taxushagen. De bebouwing bestaat uit een bedrijfswoning met aanbouw en drie varkensstallen. Het invloedsgebied bestaat uit agrarische percelen, intensieve veehouderijen met bouw- en weilanden, burgerwoningen en paardenhouderijen.

Op onderstaande afbeelding wordt het plangebied globaal aangegeven.

Afbeelding 2: Globaal omlijnd plangebied in blauw. Bron: Google Earth.

Afbeelding 3: Globaal omlijnd plangebied in blauw. Bron: Google Earth.

Afbeelding 4: te slopen bebouwing in rood omkaderd. Bron: Google Earth.

2.3 Voorgenomen ontwikkeling

Het initiatief bestaat uit het slopen van de bestaande bebouwing in het plangebied aan de Grensweg 15 te Valkenswaard.

Het voornemen is om de bedrijfsgebouwen alsook de bedrijfswoning te slopen.

Daarna zal een luxueuze binnenrijhal met aanpandig 44 paardenstallen, een ontvangstruimte en twee studioappartementen voor werknemers gerealiseerd worden.

Daarnaast zijn er allerlei faciliteiten voorzien, zoals een galoppeerbaan, langeercirkel, stapmolen en buitenbak.

Het hippisch centrum zal zich vooral richten op het africhten, trainen en verhandelen van springpaarden.

Het geheel zal landschappelijk worden ingepast.

Een aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt getoetst aan de Omgevingswet. In het kader van deze wet is het noodzakelijk te weten welke flora- en faunasoorten potentieel voorkomen in het plangebied en of er met de voorgenomen ingreep negatieve effecten te verwachten zijn op de kwaliteit van beschermde natuurgebieden in de omgeving.

De ecologische quickscan, ook wel quickscan flora en fauna genoemd, is de eerste stap van ecologisch onderzoek en geeft de mogelijke effecten van een ruimtelijke ingreep weer op beschermde planten, dieren en natuurgebieden. De ecologische waarden worden in kaart gebracht middels bureau- en veldonderzoek. De volgende vragen worden beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn potentieel aanwezig binnen het invloedsgebied van de beoogde ingreep?
- Wat zijn de effecten van de voorgenomen plannen op deze aanwezige soorten?
- Wordt de Omgevingswet ten aanzien van het onderdeel ecologie overtreden?
- Welke mogelijkheden zijn er om negatieve effecten op de beschermde soorten te minimaliseren of te voorkomen?
- Is er een aanvullend onderzoek nodig naar soorten of functies?
- Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen plannen een omgevingsvergunning in het kader van de ecologie aan te vragen bij de provincie Noord-Brabant?

Een ecologische quickscan is een momentopname en betreft geen volwaardig specifiek soortenonderzoek. Er zijn in dit verkennend onderzoek geen nadere inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een nadere inventarisatie bestaat uit meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode(n) van het jaar.

3.1 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek heeft zich gericht op bekende ruimtelijke plannen, zowel lokaal, provinciaal, als nationaal. Door middel van literatuuronderzoek is onderzocht of zich in de nabijheid van het plangebied gebieden bevinden die beschermd zijn in het kader van de natuurwetgeving en is er een inschatting gemaakt op het voorkomen van beschermde soorten. Hierbij is gebruik gemaakt van de database van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), zie bijlage 1, aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites, onder andere RAVON, Sovon, FLORON en Waarneming.nl. NDFF Verspreidingsatlas is een naslagwerk met afbeeldingen en informatie over duizenden soorten die in de Nederlandse natuur voorkomen. De verspreidingskaarten worden gemaakt met gevalideerde gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna. De inhoud van de atlas wordt mede verzorgd door zes verenigingen en stichtingen: de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV), FLORON, het Landelijk Informatiecentrum Kranswieren (LIK) en stichting ANEMOON, stichting RAVON en de Zoogdiervereniging. Voor de gebiedsgerichte bescherming is onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving, het betreft de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarvoor is o.a. gebruik gemaakt van de website van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en die van de provincie Noord-Brabant.

3.2 Veldonderzoek

Op maandag middag 4 november hebben ecologen Freek Rovers, Sofie de Wolf en Emma Heeren in het kader van het natuurwaardenonderzoek het veldonderzoek uitgevoerd aan het plangebied en de directe omgeving. De weersomstandigheden waren zonnig met een oostenwind met windkracht 2 en droog. De gemiddelde temperatuur lag rond de 9,6 graden Celsius.

Tijdens het veldonderzoek werd de ecologische potentie van het invloedsgebied in relatie met het mogelijk voorkomen van beschermde soorten onderzocht. In het plangebied en omgeving is zoveel mogelijk informatie verzameld over de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Hierbij zijn waarnemingen,

zowel visueel als auditief, en sporenonderzoek cruciaal. Er is gekeken naar de aanwezigheid van vraat-, loop- en veegsporen, nesten, hollen, uitwerpselen, prooi-resten en haren. Daarnaast is op basis van terreinkenmerken beoordeeld of het plangebied geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

De aanwezige habitats tijdens het veldbezoek en de waarnemingen uit de NDFF werden vergeleken met de habitatvereisten van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking en expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

3.3 Beschrijving plangebied ten tijde van het veldbezoek

Het plangebied Grensweg 15 ligt in het zuidelijke buitengebied van Valkenswaard en grenst in het westen aan de Grensweg, in het oosten aan de Maastrichterweg en aan de overige zijden aan naburige percelen. Het gebied omvat een voormalig veebedrijf met een bedrijfswoning, stallen en omringende akkerlanden. Deze quickscan richt zich op de akkerlanden van percelen 264, 682, 683 en 755. Perceel 258, met de veehouderij, is eerder onderzocht zoals vermeld in de quickscan van Brabant Eco van 23 april 2021, te vinden in bijlage 5.

De akkerlanden van percelen 264, 682, 683 en 755 zijn bewerkte akkers, waarvan een deel wordt gebruikt voor de teelt van maïs. Tijdens het veldbezoek was een gedeelte van de akker nog met maïs begroeid, terwijl het overige deel recent was geoogst en bestond uit maïsstoppels, grassen en algemene kruiden. De randen van de percelen 680, 265, 257 en 262 zijn voorzien van greppels en houtopstanden met onder andere berken. De akkers worden in het oosten van de Maastrichterweg gescheiden door een fietspad en een bomenlaan met eiken.

Foto 1: Overzicht op het plangebied vanaf het zuiden.

Foto 2: Overzicht op het plangebied vanaf het westen.

Foto 3: Houtwal gelegen ten oosten van de stallen.

Foto 3: Overzicht op bomenlaan lang de akkers, vanaf het zuiden.

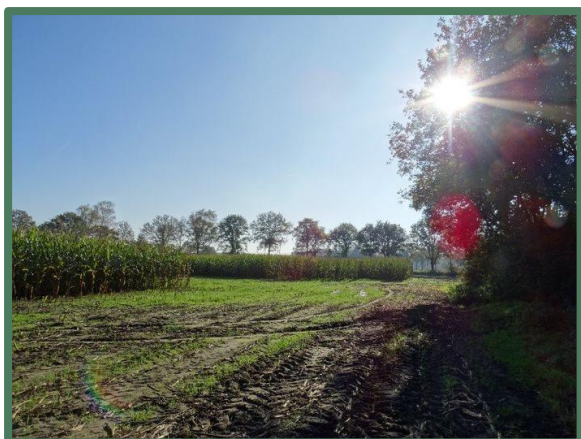

Foto 4: Overzicht op bomenlaan langs de akkers, vanaf het noorden.

Foto 5: Uitzicht op de voormalige veehouderij vanaf het oosten.

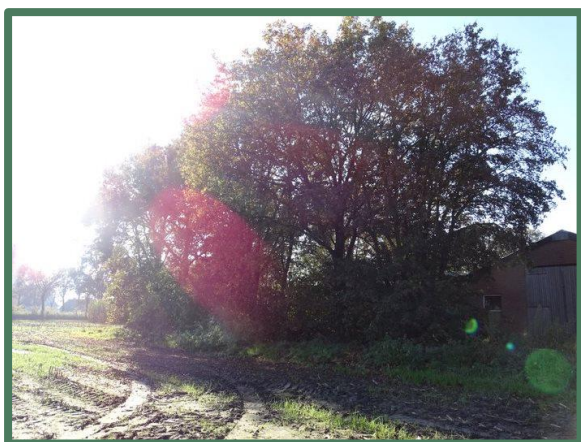

Foto 6: Houtwal ten oosten van de stallen, vanaf het oosten.

Foto 7: Hazelaar ten oosten van de noordelijke stal.

Gelegen in het oosten van perceel 258 bevindt zich een houtwal van Spaanse aak, hazelaar en boswilg. Deze houtwal en de beukenhagen in het noorden scheidt de voormalige veehouderij met de omliggende akkerlanden.

Foto 8: Bedrijfswoning vanaf het zuiden.

Foto 9: Stallen vanaf het westen.

De voormalige veehouderij is voorzien van een bedrijfswoning en drie stallen, welke worden beschreven in bijlage 5.

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

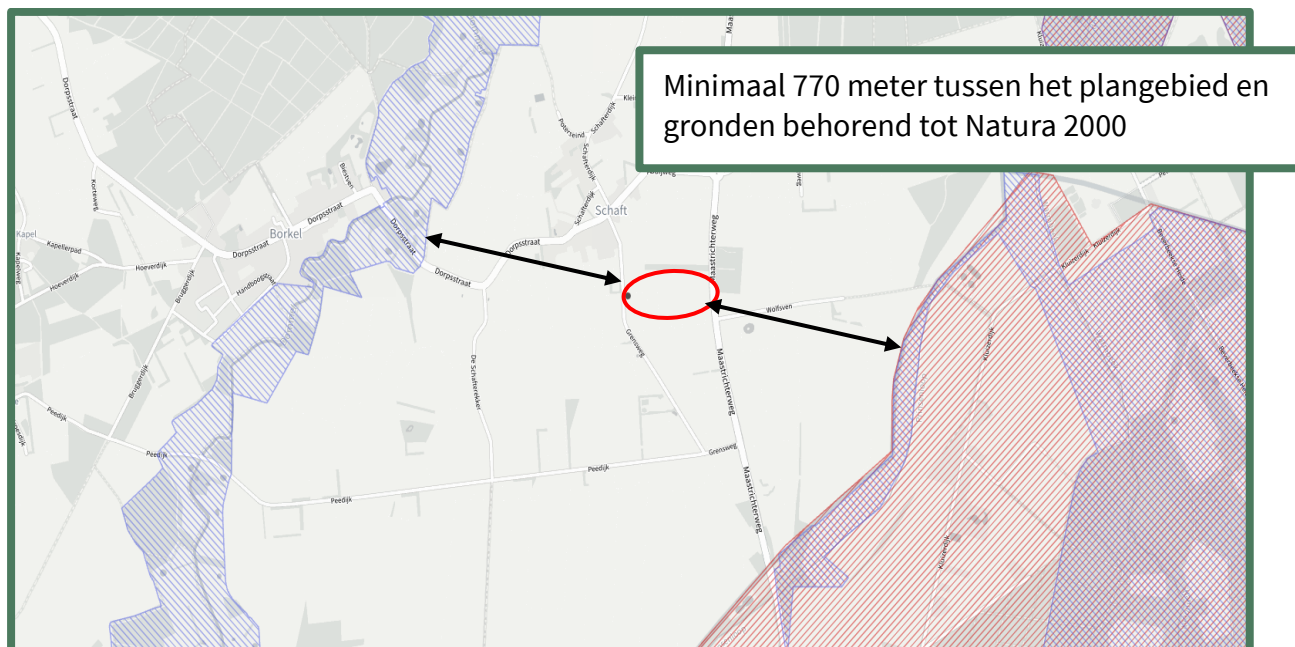
In dit hoofdstuk worden de beschermde gebieden en soorten beschreven die zich (mogelijk) in de nabijheid van het plangebied bevinden. Er wordt aangegeven of de voorgenomen ingreep mogelijk negatieve effecten heeft op deze beschermde gebieden en soorten en of er met de werkzaamheden beschermde houtopstanden verdwijnen.

4.1 Gebiedsbescherming

Door middel van bureaustudie is onderzocht of het plangebied binnen of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden gelegen is. Daarbij is gebruikgemaakt van de gegevens van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en de provincie Noord-Brabant

4.1.1 Natura 2000

Het plangebied ligt op minimaal 770 meter van het Natura 2000-gebied 'Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof'. Ongeveer 850 meter ten westen van het gebied bevinden zich gronden die behoren tot het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux', en zuidwestelijk op 7 kilometer afstand ligt het Natura 2000-gebied 'Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse Heide, Warmbeek en Wateringen'. Op de onderstaande afbeelding wordt de ligging van deze Natura 2000-gebieden weergegeven, waarbij het plangebied met een rode cirkel is aangegeven en de Natura 2000-gebieden in rood en blauw zijn gemarkeerd.

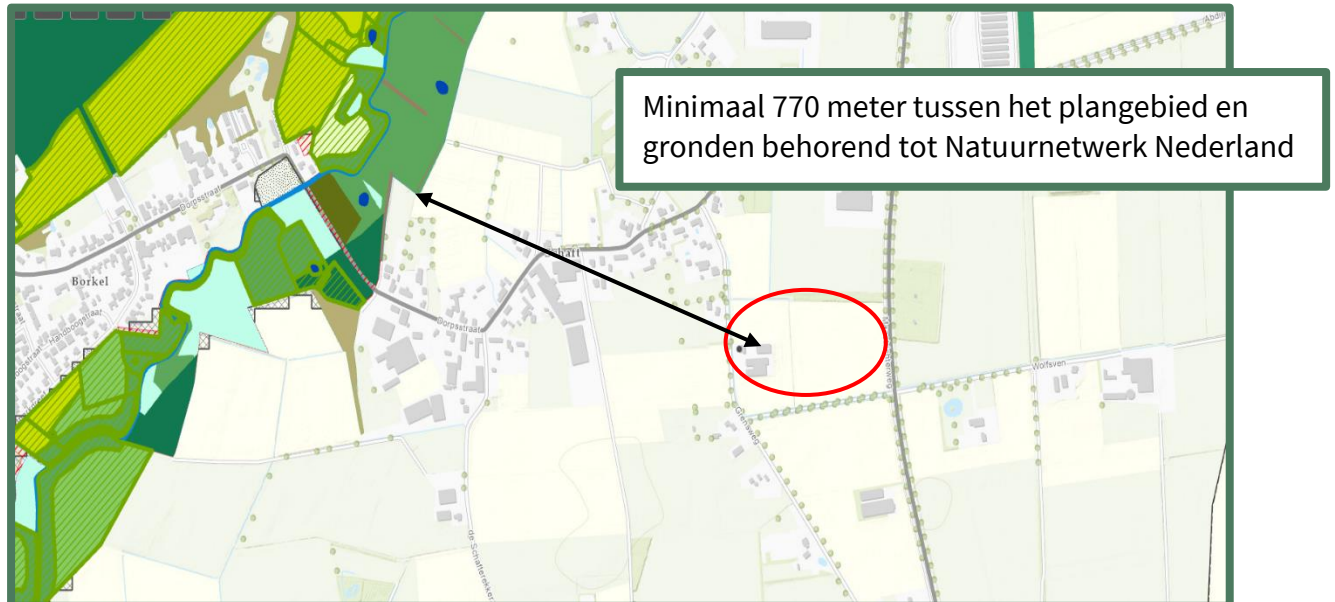
Afbeelding 7: Natura 2000-gebieden. De afstand tussen het plangebied en Natura 2000 is met een pijl aangegeven. Bron: Natura2000.eea.europa.eu

Doordat het plangebied buiten het Natura 2000-gebied ligt kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Ten aanzien van Natura 2000-gebieden dient er o.a. zekerheid geboden te worden betreffende het niet optreden van een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten. Gezien de aard en omvang van het voornemen, de locatie, de effectafstand tot Natura

2000-gebieden en het effectbereik, zijn externe effecten op voorhand uit te sluiten. Een Aerius-berekening kan dit staven.

4.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op minimaal 770 meter afstand van gronden die tot het Natuurnetwerk Nederland behoren. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van het Natuurnetwerk Nederland in de omgeving van het plangebied weergegeven. De ligging van het plangebied wordt met een rode cirkel aangegeven. De NNN-gebieden in diverse kleuren.

Afbeelding 8: Natuurnetwerk Nederland-gebieden. De afstand tussen het plangebied en NNN is met een pijl aangegeven. Bron: Kaartbank Brabant

In of in de directe nabijheid van een NNN-gebied zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de 'wezenlijke kenmerken of waarden' aantasten. Het plangebied ligt niet in, of direct aangrenzend aan het NNN-gebied. De significante aantasting van en negatieve effecten door externe werking op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN zijn, gezien de omvang, de aard, het effectbereik en de locatie van het voornemen, op voorhand uit te sluiten.

4.1.3 Conclusie

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties. De voorgenomen activiteiten hebben mogelijk geen negatief effect op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Een Aerius-berekening is nodig om externe effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten.

4.2 Houtopstanden

Volgens artikel 11.111 van het Besluit activiteiten leefomgeving in de Omgevingswet is het verboden een houtopstand (bos, houtwallen, heester- en struikhagen, struwelen en bosplantsoenen) geheel of gedeeltelijk te vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij de Gedeputeerde Staten. Het betreft hier houtopstanden van tenminste 10 are of rijbeplanting van minimaal 20 bomen. Verder geldt er ook een herplantplicht voor gekapte houtopstanden. Indien het totale oppervlakte of aantal bomen klein is dan deze 10 are of 20 bomen, dan gelden de rijksregels over het vellen en herplanten niet.

De houtwallen langs de akkers behoren buiten het plangebied en zullen blijven behouden.

De houtwal op perceel 258 kan worden beschouwd als erfbeplanting. Om te voorkomen dat gemeentelijke uitzonderingsregels worden overtreden, moet vóór eventuele kap altijd bij het omgevingsloket worden nagegaan of een omgevingsvergunning voor het vellen van de betreffende boom of houtopstand vereist is.

4.3 Soortenbescherming

Bijlage 1, project Grensweg met nummer BE-0886 d.d. 31 oktober 2024 geeft een overzicht van de waargenomen planten- en diersoorten in en in de omgeving van het plangebied volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF. De NDFF, Nationale Databank Flora en Fauna is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd.

Bijlage 3 betreft een lijst van beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn. Deze soorten zijn beschermd onder bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Dit betreft soorten wiens voortplantings- en rustplaatsen beschermd dienen te worden en waarvoor Nederland tot het natuurlijke verspreidingsgebied behoort.

Bijlage 4 betreft een lijst aan soorten van nationaal belang welke verder niet in de Vogel- of Habitatrichtlijn zijn opgenomen maar waarvoor wel rijksregels gelden om ze te beschermen.

Per soortgroep wordt in onderstaande paragrafen beschreven welke soorten worden verwacht in het plangebied, welke soorten er zijn waargenomen tijdens veldbezoek, welke soorten voorkomen in de omgeving, en welke effecten (mogelijk) aan de orde zijn.

4.3.1 Flora

Volgens de NDFF zijn laatste vijf jaar geen beschermde plantensoorten waargenomen binnen een straal van twee kilometer rond het plangebied.

Veldbezoek flora

Onder de Omgevingswet beschermde planten komen voornamelijk voor in voedselarme biotopen met specifieke standplaatscondities. Deze locaties worden voornamelijk aangetroffen in natuurgebieden, zoals de duingebieden langs de Noordzeekust, in de provincie Limburg en op specifieke bedrijfsterreinen zoals de Maasvlakte.

De akkers in het plangebied zijn bewerkte gronden die onder andere worden gebruikt voor de teelt van maïs. De bodem bestaat uit veldpodzolgronden, leemarm en zwak lemig fijn zand, die kenmerkend zijn voor voedselarme, zure bodems met een goede waterdoorlatendheid. Hoewel dit bodemtype geschikt is voor beschermde plantensoorten, zijn de bodems in het plangebied actief bemest voor de akkerbouw. Hierdoor is de bodem in het plangebied waarschijnlijk voedsel- en stikstofrijk. Dit wordt bevestigd door de aanwezigheid van soorten zoals veldzuring en Canadees fijnstraal.

Foto 10: Veldzuring.

Deelconclusie flora

Geen van de beschermde soorten is aangetroffen in het plangebied, noch een geschikt biotoop dat bewijs zou leveren dat deze soort(en) er aanwezig zouden kunnen zijn. Er is geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Er kan volstaan worden met de zorgplicht.

4.3.2 Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen vallen onder de groep strikt beschermde soorten. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: 'het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort'. Dit houdt in dat niet alleen verblijfplaatsen, maar ook belangrijke verbindingen hiertussen (vlieg- en foerageerroutes) beschermd zijn. Voor alle vleermuissoorten geldt geen vrijstelling of vergunningverlening indien het puur gaat om een ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

De checklist Vleermuisprotocol 2021 geeft voor gebouwen de volgende drie aandachtspunten: Zijn er potentieel aanwezige ruimtes voor winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen, zijn er sporen van aanwezigheid en is er sprake van een foerageergebied?

De vleermuissoorten die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen binnen een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Vleermuissoort	Verblijfplaatsen in
Baardvleermuis	Voor al bomen
Franjestaart	Voor al bomen
Gewone grootoorvleermuis	Soms bebouwing, soms bomen
Grijze grootoorvleermuis	Voor al bebouwing
Meervleermuis	Voor al bebouwing
Watervleermuis	Voor al bomen

Tabel 1: Waargenomen vleermuizen binnen een straal van twee kilometer

Veldbezoek vleermuizen

Het ontbreken van bebouwing en bomen op de akkerlanden sluit het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen uit. De bomen langs de erfgronden behorende tot naburige percelen kunnen echter mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen of dienen als vliegroute. Tijdens de bladerrijke periode zijn er geen gaten of losse schors in de bomen waargenomen. Het is belangrijk om rekening te houden met deze bomen door externe effecten zoals kunstlicht, trillingen en geluid te beperken en werkzaamheden nabij de bomenrijen bij voorkeur buiten de winterrust van vleermuizen uit te voeren.

De bebouwing en de houtwal op perceel 258 zijn eerder onderzocht op hun potentie voor vleermuizen. De resultaten van de quickscan uitgevoerd door Brabant Eco 23 april 2021 (bijlage 5), geven aan dat er geen potenties zijn voor verblijfplaatsen in de bebouwing of bomen. Zie het onderstaande citaat;

“Alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken op eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen. Uitwerpselen, dode dieren of prooi-resten die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van bewonende vleermuizen ontbreken. Er is vastgesteld dat er geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Er is dus geen ontheffing nodig voor deze soortgroep.”

Tijdens het recente veldbezoek zijn er geen veranderingen waargenomen ten opzichte van het eerdere onderzoek.

Mogelijk zal het plangebied gebruikt worden als foerageergebied. Het is echter geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen omdat in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn, zoals akkerlanden en tuinen.

Deelconclusie vleermuizen

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten wordt geen vleermuis verstoord, verwond of gedood en wordt er geen rust- of verblijfplaats beschadigd of vernield. Er is dus geen omgevingsvergunning nodig voor deze soortgroep. In de omgeving van het plangebied is en blijft voldoende geschikt foerageergebied

aanwezig voor vleermuizen. De werkzaamheden hebben geen significant negatief effecten op foerageergebieden van vleermuizen.

4.3.3 Marterachtigen

Marterachtigen hebben voor hun overleving drie zaken nodig: dekking, verbinding en rustplaatsen. Deze dieren zijn vooral 's nachts actief waardoor het fysiek aantreffen van individuen tijdens een veldbezoek zeer onwaarschijnlijk is. De marterachtigen die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen binnen een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Marter soort	Bescherming
Bunzing	Beschermd
Steenmarter	Beschermd
Wezel	Beschermd

Tabel 2: Waargenomen marterachtigen binnen een straal van twee kilometer.

Bunzing

Doordat ze niet kieskeurig zijn wat betreft hun voedsel, komen bunzings voor in vele verschillende landschapstypen. Ze komen vooral voor in bebost laagland nabij water, waaronder rivieroeveren en moerassen. In de winter worden bebouwde gebieden opgezocht en is de bunzing te vinden in de buurt van boerderijen. Deze zoogdieren verplaatsen zich vooral via lijnvormige landschapselementen zoals hagen die tot aan de grond komen (geen opgesnoeide hagen) of greppels, en vinden er hun voedsel. Landschapselementen in een geschikt habitat voor kleine marterachtigen zijn o.a. struwelen, hoge graslandvegetatie, houtstapels, holle bomen, houtwallen, takkenrillen of stapels stenen of puin. Voor de bunzing is water in de nabijheid van belang.

Steenmarter

De steenmarter is een soort van steenachtige biotopen en schuilplaatsen. De soort komt met name voor aan de rand van dorpen en steden, maar is ook te vinden nabij boerderijen en kleinschalige cultuurlandschappen. De steenmarter vindt vaste verblijfplaatsen in oude schuurtjes met weinig menselijke activiteit of woningen met toegankelijke zolder-, en of kruipruimten.

Wezel

De wezel zoekt graag dekking op, bijvoorbeeld bij bosschages, houtstapels of heggen. Ook bewonen ze vaak oude hollen van muizen, ratten en konijnen die bekleed wordt met veren of haren van prooidieren. Goede schuilmogelijkheden en de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt.

Veldbezoek marterachtigen

In het plangebied is geen ruigte aanwezig. De bebouwing is gesloten, bezemschoon en de akkers worden actief bewerkt. Mogelijk fungeren de bomenrijen langs de erfgronden als beschutting voor marterachtigen, echter behoren deze niet tot het plangebied en zullen de bomenrijen blijven behouden.

Deelconclusie marterachtigen

In de nieuwe situatie blijven deze schuilhoekjes en vegetatie langs de percelen bestaan en door de landschappelijke inpassing en zal het leefgebied van de kleine marterachtigen niet verslechteren. Het plangebied is daarom geen essentieel onderdeel van de leefomgeving van marterachtigen en de werkzaamheden hebben geen negatief effect op aanwezige soorten.

4.3.4 Overige grondgebonden zoogdieren

De overige grondgebonden zoogdieren omvatten alle verder in het wild levende zoogdieren, waaronder vooral knaagdieren, evenhoevigen en insectenetters. Sommige van deze soorten zijn beschermd, maar een aantal van deze soorten vallen er in de provincie Noord-Brabant tot de vrijgestelde soorten. Voor soorten uit deze categorie betekent dat bij ruimtelijke ontwikkeling er geen omgevingsvergunning hoeft te worden gevraagd en dat rust- of verblijfplaatsen verwijderd mogen worden, wanneer geen andere bevredigende oplossing bestaat. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige

individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. In de onderstaande tabel zijn de overige grondgebonden zoogdieren te vinden die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen binnen een straal van twee kilometer rond het plangebied.

Overige zoogdiersoort	Bescherming
Bever	Beschermd
Damhert	Beschermd
Eekhoorn	Beschermd
Waterspitsmuis	Beschermd

Tabel 3: Waargenomen beschermde grondgebonden zoogdieren binnen een straal van twee kilometer.

Bever

In 1988 is men begonnen met het uitzetten van bevers in Nederland en het lijkt erop dat de bever langzamerhand een vaste plek in onze fauna heeft heroverd. Bevers komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren. De bever heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omzoomd door broekbossen met bomen als wilg en es. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste.

Damhert

Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onder begroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. Ook komt hij voor in randzones bij open plekken, graslanden en akkerranden en in parkachtige bosgebieden.

Eekhoorn

Eekhoorns zijn te vinden in verschillende bosomgevingen, waaronder loof-, naald- en gemengd bos. Ze komen ook voor in tuinen, parken en houtwallen. Als er voldoende voedsel beschikbaar is, kunnen ze ook in bebouwde gebieden worden aangetroffen.

Hun voedsel bestaat hoofdzakelijk uit boomzaden, zoals eikels, noten en zaden uit kegels van naaldbomen. Ook eten ze als aanvulling daarop (afhankelijk van het jaargetijde) knoppen, bladeren, bessen, paddenstoelen, rupsen, vogeleieren en jonge vogels. Specifieke voedselbomen kunnen zijn: eiken-, beuken-, walnoot-, hazelnoten- en pijnbomen. Eekhoorns bouwen nesten in bomen. Naast één hoofdnest zijn ook vaak vijf tot zes bijnesten aanwezig.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. Ook wordt hij veelvuldig aangetroffen langs de binnenduinrand, natuurlijke duinmeren en kunstmatige infiltratiegebieden. De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodembedekkende vegetatie aanwezig en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden. Bovendien moet er in de oevers voldoende schuilmogelijkheid zijn waar de waterspitsmuis zich kan terugtrekken om zijn prooi op te eten.

Veldbezoek overige grondgebonden zoogdieren

Biotoen van de hierboven genoemde beschermde soorten ontbreken in het plangebied. De houtwal en bomenrijen kunnen echter fungeren als biotoop voor de eekhoorn. Hoewel tijdens het veldbezoek geen sporen zoals afgeknaagde takken, notendoppen of nesten zijn waargenomen, blijven de bomenrijen aanwezig en geschikt als leefgebied. De bebossing ten noordoosten van het plangebied blijft ook beschikbaar en geschikt als foerageergebied voor eekhoorns, waardoor de houtwal in het plangebied zelf niet van essentieel belang is.

Daarnaast is het mogelijk dat damherten het plangebied passeren. De directe omgeving is echter vrij open en biedt weinig beschutting, waardoor het waarschijnlijker is dat deze dieren zich ophouden in de meer beboste gebieden op enige afstand van het plangebied.

Deelconclusie overige grondgebonden zoogdieren

De akkerlanden bieden geen geschikte biotopen voor de genoemde beschermde soorten. De omliggende structuren bieden echter wel geschikte biotopen voor eekhoorns en damherten. Deze structuren behoren niet tot het plangebied, blijven behouden en blijven geschikt als mogelijke biotopen.

4.3.5 Vogels

In de Omgevingswet worden alle broedende vogels strikt beschermd op grond van de Vogelrichtlijn waardoor alle bewoonde nesten in het broedseizoen vallen onder de bescherming van deze wet. Net als de oude Wet natuurbescherming hanteert de Omgevingswet geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar voor de volledigheid wordt vaak gesproken van half maart tot half juli. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Men dient daarom gedurende kap- en sloopwerkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vogels wordt voorkomen door bepaalde werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Van een aantal vogelsoorten worden de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd. De zogenaamde 'Jaarrond beschermde nesten'. Als deze nesten door een ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen, kan afhankelijk van de soort die het nest gebruikt, een vergunningsaanvraag noodzakelijk zijn. De bescherming van vogels in Noord-Brabant kan worden opgedeeld in 5 categorieën.

Categorie 1-4

De eerste 4 categorieën betreffen vogels welke zeer honkvast broeden (1-4) of welke zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen (4). De vogelsoorten uit deze categorieën die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen in een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Vogelsoort	Beschermingscategorie*	Nestplaats
Boomvalk	4	In bomen
Buizerd	4	In bomen
Gierzwaluw	2	In gebouwen en nestkasten
Grote gele kwikstaart	3	Op de grond, in gebouwen en nestkasten
Havik	4	In bomen
Huismus	2	In gebouwen en nestkasten
Kerkuil	3	In gebouwen en nestkasten
Oehoe	3	In bomen en op de grond
Ooievaar	3	In bomen, op gebouwen en nestpalen
Ransuil	4	In bomen en op de grond
Roek	2	In bomen
Slechtvalk	3	In gebouwen, bomen en nestkasten
Sperwer	4	In bomen
Steenuil	1	In gebouwen, boomholtes en nestkasten
Wespendief	4	In bomen
Zwarte wouw	4	In bomen

Tabel 4: Waargenomen vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten binnen een straal van twee kilometer

*Categorie 1: Jaarrond gebruikte nesten (steenuil)

2: Zeer honkvaste koloniebroeders of afhankelijk van bebouwing

3: Zeer honkvaste broeders of afhankelijk van bebouwing (geen kolonie)

4: Vogels die ieder jaar terugkeren naar een specifiek nest

Categorie 5

Categorie 5-soorten zijn honkvaste broeders, maar voldoende flexibel. Hun nesten zijn alleen jaarrond beschermd als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen. In het algemeen geldt niet zozeer de bescherming van de nestplek zelf, maar meer de schaarste van dit type nestgelegenheid. Het betreft voornamelijk holenbroeders of vogels die een groot nest bouwen als zwarte kraai of ekster, waarvan enkele andere soorten vogels gebruik maken die niet in staat zijn om zelfstandig een nest te bouwen (bijv. ransuil, torenvalk en boomvalk).

De vogelsoorten uit deze categorie die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen in een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Vogelsoort	Nestplaats
Blauwe reiger	In bomen
Boerenwaluw	In gebouwen
Bonte vliegenvanger	In boomholtes en nestkasten
Boomklever	In boomholtes
Boomkruiper	In boomholtes en nestkasten
Bosuil	In boomholtes, nestkasten en gebouwen
Ekster	In bomen
Gekraagde roodstaart	In boomholtes, nestkasten en hopen
Grauwe vliegenvanger	In boomholtes en tegen gebouwen
Groene specht	In boomholtes
Grote bonte specht	In boomholtes
Hop	In boomholtes, muren en steenhopen
Huiswaluw	Tegen gebouwen
IJsvogel	In steile wanden
Kleine bonte specht	In boomholtes
Koolmees	In boomholtes en nestkasten
Oeverwaluw	In steile wanden
Pimpelmees	In boomholtes en nestkasten
Raaf	In bomen
Spreeuw	In boomholtes, gebouwen en nestkasten
Tapuit	In konijnenholen
Torenvalk	In gebouwen, bomen en nestkasten
Zwarte kraai	In bomen
Zwarte mees	In boomholtes, nestkasten en muizengangen
Zwarte roodstaart	In gebouwen
Zwarte specht	In boomholtes

Tabel 5: Waargenomen vogelsoorten waarvan de nesten alleen jaarrond beschermd zijn als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is voor zijn voortplanting bijna uitsluitend gebonden aan menselijke bewoning en daarom komt hij in de zomer veelal in grotere dorpen en steden voor. Omdat ze moeilijk van de grond kunnen opstijgen hebben ze een sterke voorkeur voor hoge nestplaatsen met een ruime aan- en uitvliegroute, zo kunnen ze makkelijk in vlucht komen door zich eruit te laten vallen. Deze koloniebroeders gebruiken het liefst elk jaar hetzelfde nest.

Uilen

Steenuil en kerkuil schuwen de menselijke omgeving niet en broeden ook onder daken en op zolders van huizen, loodsen en schuren, maar waarbij de aanwezigheid van geschikt foerageergebied in de directe omgeving noodzakelijk is. Nest- en rustplaatsen van steenuil en kerkuil zijn jaarrond beschermd. Soms maken ze gebruik van nestkasten die speciaal voor hen zijn opgehangen.

De ransuil is een uilensoort die in verschillende habitats voorkomt, waaronder bosgebieden, parken, open landschappen met verspreide bomen en agrarisch gebied met houtwallen en bosjes. Ze nestelen zich vaak in bomen, meestal in verlaten nesten van andere vogels zoals kraaien of eksters. Ze geven ook de voorkeur aan bomen met dichte takken of hopen in oude bomen.

De oehoe is een grote uilensoort die een breed scala aan habitats bewoont, variërend van rotsachtige berggebieden tot bosrijke gebieden en zelfs open landschappen. Oehoes maken vaak gebruik van bestaande nesten van andere grote vogels, zoals arenden of roofvogels, maar ze kunnen ook hun eigen nesten bouwen op rotsrichels, in bomen of zelfs op de grond.

Huismus

Vanwege de beperkte actieradius (enkele honderden meters) van de huismus (Baijens et al. 2005) zijn drie essentiële onderdelen van het leefgebied van belang voor de huismus: nestlocatie, habitat met voedselaanbod en beschutting. Alle voorzieningen dienen dichtbij elkaar te liggen. Gewoonlijk binnen een straal van enkele honderden meters van de nestlocatie. Deze uitgesproken standvogels nestelen bij voorkeur onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en mussenkasten.

Ooievaar

Als carnivoor eet de ooievaar een breed scala aan dierlijke prooien, inclusief insecten, vissen, amfibieën, reptielen, kleine zoogdieren en kleine vogels. Hij pakt het meeste voedsel van de grond, tussen lage vegetatie en uit ondiep water. Het is een monogame broeder, maar vormt geen paar voor het leven. Het paar bouwt een nest bestaande uit grote takken, dat soms jaren wordt gebruikt.

Roek

Het leefgebied van de roek is open akker- en weideland, afgewisseld met bomen, bosjes, bomenrijen en heggen. De vogel gedijt goed in menselijk cultuurland als hij niet wordt bejaagd. Vooral de aanwezigheid van akkers is gunstig. Roeken hebben voorkeur voor hoge bomen, bij voorkeur niet in een bos maar een losse opstand. Het boomtype maakt niet zoveel uit. Als in het voorjaar de boomkruinen nog kaal zijn, zijn alle nesten van een roekenkolonie goed zichtbaar.

Grote gele kwikstaart

In het voorjaar en 's zomers is de grote gele kwikstaart te vinden in de buurt van waterstroompjes, vooral in de bergen en heuvels. De vogel nestelt in holten in de buurt van water. 's Winters bevinden ze zich bij lageregelegen water en aan de kust.

Roofvogels

De habitat van roofvogels bestaat, afhankelijk van de soort, uit een bos of een grote (half)open vlakte waar de vogels kunnen jagen. Daarnaast hebben ze in hun leefgebied een geschikte boom nodig waarin een nest gebouwd kan worden.

Overige Vogelrichtlijnsoorten

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien de sloopwerkzaamheden buiten het broedseizoen gestart worden, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 11.37 (Bal) (Het is verboden nesten te beschadigen, te vernielen of weg te nemen) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden weggenomen wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Omgevingswet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Indien binnen het broedseizoen gestart gaat worden met de sloopwerkzaamheden, kan dit enkel nadat tijdens een broedvogelinspectie door een deskundig ecooloog is bevestigd dat er geen broedgevallen aanwezig zijn. Met betrekking tot het verwijderen van de aanwezige beplanting buiten het broedseizoen wordt geadviseerd om ook het snoeiafval buiten het broedseizoen te verwijderen. Een grote stapel snoeiafval vormt namelijk een ideale broedlocatie voor kleine vogelsoorten als de winterkoning. Indien onverhoopt een dergelijke soort hierin tot broeden komt, mag het snoeiafval niet eerder worden verwijderd dan wanneer de jongen definitief zijn uitgevlogen.

Veldbezoek vogels

De akkerlanden in het plangebied bieden voornamelijk mogelijkheden voor weidevogels. Door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, wordt verstoring van broedende weidevogels voorkomen. De bomen langs de percelen kunnen echter ook mogelijkheden bieden voor andere vogelrichtlijnsoorten. Aangezien deze bomen behouden blijven, blijven mogelijke nestgelegenheden bestaan. De bebouwing en vegetatie in het eerder onderzochte plangebied, zoals blijkt uit de resultaten van het nader onderzoek (bijlage 6), vormen geen essentieel leefgebied voor huismussen. Er zijn ook geen aanwijzingen of waarnemingen van andere vogelsoorten die hier gebruik van maken.

Deelconclusie vogels

Er zullen geen vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen, uilen of roofvogels verloren gaan en er worden geen verbodsbepalingen uit de Omgevingswet overtreden.

Door de beoogde werkzaamheden buiten het broedseizoen (maart-juli) uit te voeren wordt verstoring van vogelrichtlijnsorten waarvan hun nesten enkel tijdens actieve broed beschermd zijn voorkomen. Houd ook rekening met externe negatieve effecten op de bomenrijen door het gebruik van kunstlicht, trillingen en geluid te beperken.

Met de beoogde herontwikkeling en de bijbehorende robuuste landschappelijke inpassing met streekeigen groen zullen nest- en foerageergelegenheid voor overige tuin-, - en struweelvogels toenemen.

4.3.6 Amfibieën, vissen en reptielen

Amfibieën en vissen zijn gedurende een groot deel van hun leven afhankelijk van waterstructuren. Vooral tijdens het voortplantingsseizoen is het erg belangrijk om waterstructuren in plangebieden te onderzoeken op de aanwezigheid amfibieën die de waterstructuren als voortplantingslocatie gebruiken. Hierbij gaat het bij amfibieën om een waterstructuur van maximaal 1,5 meter diep. Nederlandse reptielen komen met name voor op hogere zandgronden, met name bij stuwwallen, kust- en rivierduingordels.

De soorten die volgens de NDFF de laatste vijf jaar zijn waargenomen in een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Soort	Soortgroep en bescherming
Alpenwatersalamander	Amfibieën, beschermd
Beekprik	Vissen, beschermd
Hazelworm	Reptielen, beschermd
Heikikker	Amfibieën, beschermd
Kamsalamander	Amfibieën, beschermd
Levendbarende hagedis	Reptielen, beschermd
Poelkikker	Amfibieën, beschermd

Tabel 6: Waargenomen amfibieën, vissen en reptielen binnen een straal van twee kilometer.

Alpenwatersalamander

De Alpenwatersalamander overwintert voornamelijk op het land. Er zijn ook waarnemingen van kleine aantallen dieren die de hele winter in het water verblijven. Vanaf januari trekken ze naar het water met een piek begin maart. De meeste volwassen dieren worden tot en met juni waargenomen met een piek in april en de eerste heft van mei. Daarna nemen het aantal volwassen dieren in het water snel af. De eerste juveniele dieren kruipen medio juni het land op. De eerste drie jaar, tot ze geslachtsrijp zijn, verblijven ze op het land.

De Alpenwatersalamander is niet kieskeurig wat betreft zijn voortplantingsbiotoop. In het voorjaar is hij in allerlei typen water te vinden, zolang het niet snel stromend of rijk aan vis is. Agrarische gronden worden gemedan als landhabitat.

Beekprik

Beekprik is een geheel stromingsminnende soort. Ze leven in beken en riviertjes met een matige stroming. De larven laten zich na het uitkomen met de stroom meevoeren naar detritusbanken en slibbodems waar ze zich ingraven en leven van detritus en kleine organismen die uit het water gefilterd worden. De beekprik paait in de periode februari-mei op grindrijke plaatsen met stromend water. De dieren maken een nestkuil door steentjes met hun mondschijf te verslepen. Het vrouwtje zuigt zich vast aan één van de stenen aan de rand van het nest. Een mannetje zuigt zich vervolgens vast aan haar kop en draait zijn lichaam strak om haar heen waarna de eitjes afgezet en bevrucht worden. Na de voortplanting sterven de dieren.

Hazelworm

Hazelwormen leiden een verborgen leven. Het grootste deel van de dag leven ze onder de vegetatie en dood hout of ze verblijven in holen in de grond. De hazelworm heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. De soort komt voor in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen.

De meeste waarnemingen komen uit bos- en heideterreinen. Ze zijn vaak lastig te vinden omdat ze weinig op open plekken zonnen.

Heikikker

De heikikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. De heikikker is duidelijk een cultuurvliedende soort die nauwelijks wordt aangetroffen in te intensief gebruikt agrarisch landschap, rond infrastructuur en bebouwing. De heikikker blijkt, in vergelijking tot bijvoorbeeld de bruine kikker, een vennensoort bij uitstek.

Kamsalamander

Het landschap waarin de kamsalamander wordt aangetroffen is bosrijk, bevat houtwallen of struweel en wordt vaak gekenmerkt door kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. Kamsalamanders komen zelden in akkerbouwgebieden voor. Ze komen relatief veel voor langs de grote rivieren, in beekdalen en op landgoederen. Kamsalamanders komen voor in een verscheidenheid aan typen visvrije wateren. Op de zandgronden en in beekdalen leeft de soort in poelen, vijvers, matig voedselrijke vennen en in leemputten.

Levendbarende hagedis

Heide en hoogveen vormen de voorkeurshabitat voor de levendbarende hagedis. De soort komt ook voor in open bossen en ruige graslanden, in bermen van (spoor)wegen en in een beperkt deel van de duinen. De levendbarende hagedis is een vochtminnende soort die in de genoemde landschapstypen veel wordt aangetroffen op oevers en vochtige terreindelen. Er zijn ook enkele waarnemingen bekend uit laagveen.

Poelkikker

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Hij heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. Hij komt voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden en in de uiterwaarden. Buiten de voortplanting zijn poelkikkers minder gebonden aan water en brengen ze de rest van het seizoen door op het land. Overwintering vindt gewoonlijk plaats op het land.

Veldbezoek amfibieën, vissen en reptielen

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. De greppels langs de percelen zouden in theorie geschikt kunnen zijn als voortplantingshabitat voor de genoemde amfibieën, maar aangezien deze greppels over het algemeen droog staan en grenzen aan intensief bewerkt en bemest akkerland (het plangebied), is het voorkomen van beschermde amfibieën, reptielen en vissen als voortplantingshabitat niet aannemelijk. Ook is het akkerland geen geschikt overwinteringshabitat gezien maisakkers doorgaans weinig dekking of beschutting bieden, vooral tijdens de wintermaanden, wanneer de gewassen zijn geoogst en het landschap open en bloot is. Bovendien worden maisakkers vaak intensief bewerkt, wat de kans op het overleven van veel soorten verder beperkt.

Deelconclusie amfibieën, vissen en reptielen

De aanwezigheid van deze beschermde soorten is uit te sluiten. Beschermde amfibie- of vissoorten zullen geen gebruik maken van het plangebied als voortplantingsgebied, de ontwikkeling is landgebonden en er zullen geen waterstructuren worden aangetast. In theorie zou het mogelijk zijn dat er in het plangebied enkele algemene amfibiesoorten, zoals de bruine kikker of gewone pad in landfase voorkomen. Hoewel deze soorten beschermd zijn, worden ze niet bedreigd in hun voorkomen en staan ze vermeld als vrijgestelde soorten in de provincie Noord-Brabant. Er kan worden volstaan met de algemene zorgplicht.

Om vestiging van rugstreeppadden binnen het plangebied te voorkomen, dient het ontstaan van poeltjes of plassen binnen het plangebied in het voortplantingsseizoen (april-september) van de rugstreeppad te worden voorkomen. Een andere optie is (wanneer het plangebied in de huidige situatie nog niet geschikt was) het afzetten van het plangebied met een amfibieënscherm.

4.3.7 Ongewervelden

De beschermde soorten ongewervelden die volgens de NDFF de laatste vijf jaar binnen een straal van twee kilometer rond het plangebied zijn waargenomen zijn te vinden in de onderstaande tabel.

Soort	Soortgroep en habitat
Beekrombout	Libellen, beken
Bosbeekjuffer	Libellen, bosbeken
Gewone bronlibel	Libellen, allerlei stilstaande watertypen, vaak voedselrijk en sterk beschaduwd: bosplassen, vijvers, poelen, sloten
Grote vos	Dagvlinder, vochtige open bossen, waardplant: iep, kers en wilgen
Grote weerschijnvlinder	Dagvlinder, loofbossen, of bosjes in beekdalen, waardplant: boswilg

Tabel 7: Waargenomen beschermde ongewervelden binnen een straal van twee kilometer.

Beekrombout

De beekrombout wordt in uiteenlopende typen stromende wateren aangetroffen. De soort wordt meestal met traag stromende laagland, beken geassocieerd. Dat deze beken vaak genormaliseerd zijn hoeft geen belemmering te vormen. Belangrijk is de aanwezigheid van zuurstofrijk water en onbegroeide zandige substraten en niet te rijk zijn aan nitraten en fosfaten. De vliegtijd van de imago's is relatief vroeg in het jaar, van eind april tot eind juli. Na het uitsluipen verspreiden de imago's zich in de wijde omgeving van het voortplantingswater, waar ze niet vaak meer worden waargenomen.

Bosbeekjuffer

Bosbeekjuffers zijn te vinden langs langzaam stromende beken en rivieren met veel vegetatie. Ze geven de voorkeur aan helder, schoon water en zijn vaak te vinden bij bosrijke gebieden in de buurt van waterlichamen.

Gewone bronlibel

De larven van de gewone bronlibel leven grotendeels ingegraven in het bodemsubstraat van de beek, op stroomluwe plaatsen. Ze worden vooral aangetroffen op plekken waar fijn zand, slib en een laagje detritus is afgezet. Verscholen in dit materiaal wordt passief gejaagd op voorbijkomende waterbeestjes. Ingegraven in de bodem kunnen de larven een korte tijd van droogte overleven.

De volwassen dieren sluipen uit in eind mei tot en met eind augustus. De hoogste aantallen worden vanaf half juni tot en met eind juli waargenomen. De meeste waarnemingen worden gedaan van patrouillerende mannetjes die rustig heen en weer vliegen boven de beek, laag boven het water.

Grote vos

De grote vos komt voor in verschillende leefgebieden, waaronder bossen, parken, tuinen en andere gebieden met veel vegetatie. Volwassen grote vossen voeden zich voornamelijk met nectar uit bloemen. De rupsen voeden zich met verschillende soorten loofbomen, waaronder wilg, populier en fruitbomen. Volwassen grote vossen overwinteren vaak in holle bomen of schuilplaatsen om de koude maanden te overleven.

Grote weerschijnvlinder

Het habitat van de grote weerschijnvlinder bestaat uit oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. De grote weerschijnvlinder vliegt in het genoemde habitat vooral op open plaatsen, bij bospaden, bosranden of daar waar beekjes het bos doorsnijden. Op de vliegplaatsen groeien wilgen op beschutte plaatsen in de halfschaduw en staan enkele grotere, markante bomen.

Veldbezoek ongewervelden

Biotopen van de genoemde beschermde libellen en dagvlinders ontbreken binnen het plangebied en de nabije omgeving.

Overige ongewervelden zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (eiken)bossen met boomholtes en rottend hout, of onvervuilde, voedselarme wateren met specifieke vegetaties. Deze biotopen zijn eveneens niet aanwezig in het plangebied en de directe omgeving.

Deelconclusie ongewervelden

In het plangebied is geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders en libellen en deze zijn tijdens het veldbezoek ook niet waargenomen. Het voorkomen van beschermde dagvlinders en libellen kan uitgesloten worden. Ook voor overige soorten ongewervelden zoals beschermde kevers, kreeften of slakken vormt het plangebied geen geschikt habitat. Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor algemene vlinder- en (zwervende) libellensoorten en overige algemene soorten ongewervelden.

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke verbodsbepalingen uit de Omgevingswet mogelijk worden overtreden met de voorgenomen ingreep. Ook worden daarbij eventueel te nemen vervolgstappen aangegeven.

5.1 Resultaten en advies beschermde gebieden en houtopstanden

5.1.1 Natura 2000 – stikstofdepositieonderzoek

Zoals beschreven in hoofdstuk 4 kan op voorhand niet worden uitgesloten dat door stikstofdepositie in de aanleg- en gebruiksfase negatieve effecten optreden op omliggende Natura 2000-gebieden. Daarom dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd. Voor de overige verstoringfactoren geldt dat hiervan geen negatieve effecten te verwachten zijn op omliggende Natura 2000-gebieden.

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland – niet aan de orde

Het plangebied is niet gelegen in Natuurnetwerk Nederland. Negatieve gevolgen van de voorgenomen werkzaamheden zijn redelijkerwijs uitgesloten. Vervolgonderzoek in het kader van NNN is niet noodzakelijk.

5.1.3 Houtopstanden – niet aan de orde

Deze ecologische quickscan heeft alleen betrekking op het houten bijgebouw binnen het plangebied. Dit onderdeel bevat geen houtopstanden die middels het planvoornemen zullen verdwijnen. Er bestaan dan ook geen verdere verplichtingen aangaande houtopstanden binnen de Omgevingswet.

Gebied	Afstand plangebied	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunning-aanvraag	Opmerkingen
Natura 2000	770 m	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Stikstofdepositieonderzoek
Natuurnetwerk Nederland	770 m	Nee	Nee	Nee	-
Houtopstanden	n.v.t.	Nee	Nee	Mogelijk	Nacheck omgevingsloket

Tabel 8: Overzicht gebiedsbescherming en te nemen vervolgstappen.

5.2 Resultaten en advies beschermde soorten

5.2.1 Vleermuizen – niet aan de orde

Het plangebied biedt geen potentie als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied of vliegroute.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren – niet aan de orde

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor grondgebonden zoogdieren.

5.2.3 Broedvogels –niet aan de orde

Het plangebied en de nabije omgeving zijn mogelijk geschikt voor weidevogels en overige vogelrichtlijnsoorten waarvan de nesten enkel tijdens het broedseizoen beschermd zijn. Verstoring van algemene broedvogels kan worden voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren (maart-juli).

5.2.4 Amfibieën, reptielen en vissen – specifieke zorgplicht

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied amfibieën, reptielen en vissen. Om de vestiging van de pionierssoort rugstreeppad te voorkomen dient het ontstaan van poeltjes in de voortplantingsperiode (april -september) voorkomen te worden.

5.2.5 Overige soortgroepen

Voor de volgende soortgroepen geldt dat met de voorgenomen ingreep geen negatieve effecten worden verwacht: flora en ongewervelden. Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor deze soortgroepen.

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunning-aanvraag	Opmerkingen
Flora		Nee	Nee	Nee	Nee	-
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Nee	Nee	Nee	Nee	Voorkom het schijnen van kunstlicht op de bomenrijen
	Foerageergebied	Ja	Niet significant	Nee	Nee	Voorkom het schijnen van kunstlicht op omliggende groenelementen
	Vliegroutes	Ja	Mogelijk	Nee	Nee	Voorkom het schijnen van kunstlicht op naastgelegen bomenrijen
Marterachtigen		Nee	Nee	Nee	Nee	-
Overige grondgebonden zoogdieren		Nee	Nee	Nee	Nee	-
Broedvogels	Jaarrond beschermd	Nee	Nee	Nee	Nee	-
	Algemeen	Ja	Mogelijk	Nee	Nee	Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren
Amfibieën		Nee	Nee	Nee	Nee	Voorkom het ontstaan van poeltjes
Reptielen		Nee	Nee	Nee	Nee	-
Vissen		Nee	Nee	Nee	Nee	-
Ongewervelden		Nee	Nee	Nee	Nee	-

Tabel 9: Overzicht geschiktheid plangebied voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen.

5.3 Aanbevelingen

Bij onvoorziene omstandigheden zoals bijvoorbeeld indien een soort die niet in de quickscan wordt genoemd in het terrein wordt geconstateerd bij aanvang van de werkzaamheden, dient hier passend op te worden gereageerd. Het is hierbij nodig om contact op te nemen met een ter zake kundige en een maatregel toe te passen, zodat de wet niet wordt overtreden.

Door de voorgenomen werkzaamheden bestaat de kans dat holen van algemene soorten als konijn, egel en diverse muizensoorten worden vergraven. De volgende maatregelen zijn nodig om rekening te houden met deze soorten:

- Indien er verstoring plaatsvindt, dient er een passende vluchtroute beschikbaar te zijn. Dit geldt in het bijzonder voor vogels en grondgebonden zoogdieren (zoals muizen en egels).
- Werk vanaf één zijde en bij voorkeur van een drukke naar een rustige locatie toe, zoals een open veld of ruigte. Werk ook op een aangepast tempo, zodat dieren kunnen vluchten.

Gelet op de zorgplicht dienen voorafgaand aan de werkzaamheden alle maatregelen te worden getroffen om nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk te voorkomen, beperken of ongedaan te maken. Dit geldt altijd en voor alle planten- en diersoorten.

Natuurinclusief bouwen

Diverse fauna soorten staan onder druk door steeds verder afnemende broed- en nestgelegenheid. Natuurinclusief bouwen is een verzamelterm voor tal van maatregelen en manieren om natuur te integreren bij de bouw van woningen, kantoren en andere gebouwen. Natuurinclusief bouwen bevordert de biodiversiteit en ons leefklimaat.

Vogelbescherming Nederland heeft een checklist ontwikkeld, waarmee iedere bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken (www.checklistgroenbouwen.nl).

Daarnaast zijn er op de website www.bouwnatuurinclusief.nl veel tips om natuurinclusief te bouwen.

Voor de ontwikkeling van het plangebied Grensweg 15 raden wij de volgende natuurinclusieve maatregelen aan:

- Bij de aanleg van groenstructuren in het plangebied wordt bij voorkeur inheems (streekeigen) groen aangeplant. Groei en bloei van deze planten en de momenten waarop rupsen, bijen of vogels sterk van hun blad, nectar en stuifmeel afhankelijk zijn, zijn op elkaar afgestemd. Dit is een belangrijk verschil met uitheemse soorten, die vaak eerder en te vroeg uitlopen/bloeien. De voorkeur gaat uit naar en bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, sleedoorn of hazelaar. Deze zijn ten gunste van foerageerfuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insectenetters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren. Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hulst of meidoorn. Lindes trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan, en dus ook eerdergenoemde insectenetters.
- Veel vleermuissoorten zijn afhankelijk van bebouwing als nestgelegenheid, maar onze huizen en verdere bebouwing worden steeds dichter. Vleermuizen kunnen zelf geen nest bouwen, maar maken gebruik van al bestaande holtes, zoals spleten en spouwen. Ze verblijven op verschillende plekken, afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats). Door het plaatsen van inmetstelstenen worden vleermuizen enorm geholpen bij het bieden van een verblijfplaats. Naast het plaatsen van vleermuisvoorzieningen kunt u ook ruimtes in het gebouw vrijlaten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of ruimte maken in (dubbele) daklijsten.
- Op plaatsen waar wegen niet intensief gebruikt wordt, zoals parkeerplaatsen kan er halfbestrating worden gebruikt. De openingen tussen de stenen biedt ruimte aan planten die tolerant zijn voor betreding. De vegetatie ontwikkelt zich vanzelf, maar kan met inzaaien worden bevorderd. De planten zorgen voor zaden en insecten die weer dienen als voedsel voor vogels.
- Het terrein heeft een goed formaat voor de aanleg van een amfibieënpool. Deze pool zou een minimale grootte van 30 m² moeten hebben en een diepte van niet meer dan 1,5 meter. Een amfibieënpool zou bij kunnen dragen aan het in standhouden van verschillende beschermde soorten, waaronder de heikikker en de kamsalamander.

Websites

www.kaartbankbrabant.nl
www.brabant.nl
www.floron.nl
www.iplo.nl
www.ivn.nl
www.minlnv.nederlandsesoorten.nl/
www.natura2000.eea.europa.eu
www.natuurmonumenten.nl
www.NDFF.nl
www.ravon.nl
www.rijksoverheid.nl
www.sovon.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vivarapro.nl
www.vogelbescherming.nl
www.waarneming.nl
www.wikipedia.nl
app.pdok.nl/viewer/

Andere bronnen

Checklist Vleermuisprotocol 2021
Limpens et al., 2014, 2017
Baijens et al., 2005
Netwerk Groene Bureaus
Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie van Economische Zaken

Bijlagen

Bijlage 1: De verspreidingslijst van NDFF
Bijlage 2: Beleidskader
Bijlage 3: Lijst van beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn
Bijlage 4: Soorten van nationaal belang
Bijlage 5: Rapportage quickscan 2021-BE-0877 d.d. 23 april 2021
Bijlage 6; nader onderzoek huismussen 2021-BE-0886 d.d. 14 mei 2021

Grensweg

BE-0886

13917 records

- Middelpunt < 1km²
- Middelpunt 1km² - 5km²

- Middelpunt > 5km²
- Vlak

schaal 1 : 5000

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Zoekvraag

Soort	Soortgroep	Wet en Beleid	Periode	Bronhouder	Zoekgebied
Alle	Alle	Wnb - andere soorten (NB) Jaarrond beschermde nesten Wnb - Vogelrichtlijn Wnb - Habitatrichtlijn	31 oktober 2019 tot 31 oktober 2024	Alle	Alles rakend aan of binnen zoekgebied

Samenvatting

(unieke soorten) / totaal aantal waarnemingen

Grensweg

BE-0886

Beleid	
BKN landelijk gebied	(96) 12713
Alpenwatersalamander	87
Blauwborst	82
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Bonte vliegenvanger	73
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boompieper	107
Boomvalk	14
Bosrietzanger	300
Bosuil	29
Braamsluiper	3
Buizerd	308
Bunzing	2
Dodaars	9
Eekhoorn	4
Ekster	29
Fazant	202
Fitis	165
Gaaï	107
Geelgors	390
Gekraagde roodstaart	28
Gele kwikstaart	16
Gierzwaluw	19
Goudhaan	43
Goudvink	40
Grasmus	581
Graspieper	7
Grauwe gans	15
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Groenling	35
Grote bonte specht	319
Grote lijster	52
Havik	29
Hazelworm	4
Heggenmus	131
Heikikker	4
Holenduif	138
Houtduif	335
Houtsnip	42
Huismus	59
Huiswaluw	16

De NDF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Kauw	74
Kievit	183
Kleine karekiet	195
Kneu	52
Knobbelzwaan	6
Koekoek	82
Koolmees	667
Krakeend	43
Kramsvogel	1
Kuifeend	23
Kuifmees	81
Levendbarende hagedis	20
Matkop	90
Meerkoet	23
Meervleermuis	3
Merel	357
Middelste bonte specht	8
Nachtegaal	3
Oeverwaluw	24
Patrijs	8
Pimpelmees	472
Putter	47
Ransuil	7
Rietgors	99
Roodborst	439
Roodborsttapuit	251
Scholekster	7
Sijs	4
Sperwer	33
Spotvogel	61
Spreeuw	317
Sprinkhaanzanger	99
Staartmees	111
Stenuil	6
Tjiftjaf	762
Torenvalk	112
Tuinfluit	410
Turkse tortel	13
Veldleeuwerik	27
Vink	534
Waterhoen	58
Watervleermuis	3
Wezel	3
Wilde eend	119

De NDF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Winterkoning	654
Wintertaling	3
Witte kwikstaart	38
Zanglijster	267
Zomertortel	1
Zwarte kraai	202
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	64
Zwartkop	648

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten	(42) 4359
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Bonte vliegenvanger	73
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Ekster	29
Gekraagde roodstaart	28
Gierzwaluw	19
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Grote bonte specht	319
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Hop	1
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Koolmees	667
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Pimpelmees	472
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Tapuit	19
Torenvalk	112
Wespendief	64
Zwarte kraai	202
Zwarte mees	47
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

De NDF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (DR)	(29) 1681
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gekraagde roodstaart	28
Gierzwaluw	19
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Middelste bonte specht	8
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Scholekster	7
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Torenvalk	112
Wespendief	64
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (FL)	(31) 2163
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gierzwaluw	19
Groene specht	160
Grote bonte specht	319
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Middelste bonte specht	8
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Tapuit	19
Torenvalk	112
Wespendief	64
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (FR)	(31) 1701
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gekraagde roodstaart	28
Gierzwaluw	19
Grote gele kwikstaart	52
Grote zilverreiger	1
Havik	29
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Middelste bonte specht	8
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Scholekster	7
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Torenvalk	112
Wespendief	64
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (GL)	(44) 3330
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Bonte vliegenvanger	73
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gekraagde roodstaart	28
Gierzwaluw	19
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Grote bonte specht	319
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Kwartel	10
Middelste bonte specht	8
Nachtzwaluw	17
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Patrijs	8
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Tapuit	19
Torenvalk	112
Veldleeuwerik	27
Wespendief	64
Wulp	70
Zwarte kraai	202
Zwarte mees	47
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	64

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Zwarte wouw	1
Jaarrond beschermde nesten (LI)	(30) 1405
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gierzwaluw	19
Grauwe klauwier	66
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Huismus	59
Huiswaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kramsvogel	1
Oehoe	1
Oeverwaluw	24
Ooievaar	19
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spotvogel	61
Steenuil	6
Torenvalk	112
Wespendief	64
Wulp	70
Zomertortel	1
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Jaarrond beschermde nesten (OV)	(41) 3094
Blauwe reiger	155
Boerenwaluw	75
Bonte vliegenvanger	73
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boomvalk	14
Bosuil	29
Buizerd	308
Gekraagde roodstaart	28
Gierzwaluw	19
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Grote bonte specht	319
Grote gele kwikstaart	52
Havik	29
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kerkuil	1
Kleine bonte specht	134
Middelste bonte specht	8
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Raaf	22
Ransuil	7
Roek	2
Slechtvalk	8
Sperwer	33
Spreeuw	317
Steenuil	6
Tapuit	19
Torenvalk	112
Veldleeuwerik	27
Wespendief	64
Wulp	70
Zomertortel	1
Zwarte mees	47
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
RL: Bedreigd	(6) 292
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Gewone bronlibel	1
Grauwe klauwier	66
Tapuit	19
RL: Gevoelig	(16) 533
Boerenwaluw	75
Gele kwikstaart	16
Graspieper	7
Grauwe vliegenvanger	36
Huismus	59
Huiszwaluw	16
Kneu	52
Kramsvogel	1
Levendbarende hagedis	20
Matkop	90
Oehoe	1
Raaf	22
Spotvogel	61
Veldleeuwerik	27
Wezel	3
Zwarte mees	47
RL: Kwetsbaar	(16) 520
Boomvalk	14
Bunzing	2
Grote lijster	52
Grote vos	7
Kamsalamander	86
Koekoek	82
Nachtegaal	3
Patrijs	8
Ransuil	7
Slobeend	1
Steenuil	6
Torenvalk	112
Wielewaal	66
Wintertaling	3
Wulp	70
Zomertortel	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
RL: Verdwenen uit Nederland	(1) 1
Hop	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
SNL soorten	(51) 4320
Appelvink	19
Blauwborst	82
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boomleeuwerik	22
Boompieper	107
Bosrietzanger	300
Braamsluiper	3
Dodaars	9
Fluiter	1
Geelgors	390
Gekraagde roodstaart	28
Gele kwikstaart	16
Geoorde fuut	1
Grasmus	581
Graspieper	7
Grauwe klauwier	66
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Groenling	35
Grote bonte specht	319
Grote zilverreiger	1
Havik	29
Kleine bonte specht	134
Kneu	52
Krakeend	43
Kuifeend	23
Kwartel	10
Matkop	90
Middelste bonte specht	8
Nachtegaal	3
Patrijs	8
Putter	47
Raaf	22
Rietzanger	3
Roodborsttapuit	251
Scholekster	7
Sijs	4
Slechtvalk	8
Slobeend	1
Spotvogel	61
Sprinkhaanzanger	99
Tapuit	19

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Veldleeuwerik	27
Waterral	10
Wespendief	64
Wielewaal	66
Wintertaling	3
Wulp	70
Zanglijster	267
Zwarte specht	64
Wnb - andere soorten	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3
Wnb - andere soorten (DR)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (EZ)	(13) 336
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wnb - andere soorten (FL)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (FR)	(14) 339
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Waterspitsmuis	1
Wezel	3
Wnb - andere soorten (GL)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (GR)	(14) 338
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wnb - andere soorten (LB)	(13) 336
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (NB)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3
Wnb - andere soorten (NH)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (OV)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3
Wnb - andere soorten (UT)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - andere soorten (ZH)	(13) 336
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wnb - andere soorten (ZL)	(15) 341
Alpenwatersalamander	87
Beekprik	8
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Gewone bronlibel	1
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3
Wnb - Habitatrichtlijn	(11) 220
Baardvleermuis / Brandts vleermuis	3
Bever	98
Franjestaart	3
Gewone grootoorvleermuis	6
Gewone/Grijze grootoorvleermuis	5
Grijze grootoorvleermuis	7
Heikikker	4
Kamsalamander	86
Meervleermuis	3
Poelkikker	2
Watervleermuis	3

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Wnb - Vogelrichtlijn	(106) 11588
Appelvink	19
Blauwborst	82
Boerenwaluw	1
Bonte vliegenvanger	66
Boomklever	117
Boomkruiper	377
Boomleeuwerik	22
Boompieper	107
Bosrietzanger	300
Bosuil	19
Braamsluiper	3
Buizerd	48
Dodaars	9
Ekster	19
Fazant	202
Fitis	165
Fluiter	1
Gaai	107
Geelgors	390
Gekraagde roodstaart	25
Gele kwikstaart	16
Geoorde fuut	1
Goudhaan	43
Goudvink	40
Grasmus	581
Graspieper	7
Grauwe gans	15
Grauwe klauwier	66
Grauwe vliegenvanger	25
Groene specht	82
Groenling	35
Grote Canadese gans	26
Grote bonte specht	232
Grote gele kwikstaart	3
Grote lijster	52
Grote zilverreiger	1
Havik	5
Heggenmus	131
Holenduif	138
Hop	1
Houtduif	335
Houtsnip	42
Huismus	37

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
IJsvogel	17
Kauw	74
Kievit	183
Kleine bonte specht	103
Kleine karekiet	195
Kneu	52
Knobbelzwaan	6
Koekoek	82
Koolmees	578
Krakeend	43
Kramsvogel	1
Kuifeend	23
Kuifmees	81
Kwartel	10
Matkop	90
Meerkoet	23
Merel	357
Middelste bonte specht	8
Nachtegaal	3
Nachtzwaluw	17
Oehoe	1
Oeverzwaluw	7
Orpheusspotvogel	2
Patrijs	8
Pimpelmees	418
Putter	47
Raaf	8
Ransuil	6
Rietgors	99
Rietzanger	3
Roodborst	439
Roodborsttapuit	251
Scholekster	7
Sijs	4
Slobeend	1
Spotvogel	61
Spreeuw	211
Sprinkhaanzanger	99
Staartmees	111
Steenuil	5
Tafeleend	1
Tjiftjaf	762
Torenvalk	7
Tuinfluiter	410

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Beleid	
Turkse tortel	13
Veldleeuwerik	27
Vink	534
Waterhoen	58
Waterral	10
Wespendief	6
Wielewaal	66
Wilde eend	119
Winterkoning	654
Wintertaling	3
Witte kwikstaart	38
Wulp	70
Zanglijster	267
Zomertortel	1
Zwarte kraai	99
Zwarte mees	44
Zwarte roodstaart	1
Zwarte specht	23
Zwartkop	648
Soortgroepen	
Vleermuizen	(7) 30
Baardvleermuis / Brandts vleermuis	3
Franjestaart	3
Gewone grootoorvleermuis	6
Gewone/Grijze grootoorvleermuis	5
Grijze grootoorvleermuis	7
Meervleermuis	3
Watervleermuis	3
Overige zoogdieren	(7) 111
Bever	98
Bunzing	2
Damhert	1
Eekhoorn	4
Steenmarter	2
Waterspitsmuis	1
Wezel	3

Grensweg

BE-0886

Soortgroepen	
Vogels	(117) 13356
Appelvink	19
Blauwborst	82
Blauwe reiger	155
Boerenzwaluw	75
Bonte vliegenvanger	73
Boomklever	193
Boomkruiper	451
Boomleeuwerik	22
Boompieper	107
Boomvalk	14
Bosrietzanger	300
Bosuil	29
Braamsluiper	3
Buizerd	308
Dodaars	9
Ekster	29
Fazant	202
Fitis	165
Fluiter	1
Gaaï	107
Geelgors	390
Gekraagde roodstaart	28
Gele kwikstaart	16
Geoorde fuut	1
Gierzwaluw	19
Goudhaan	43
Goudvink	40
Grasmus	581
Graspieper	7
Grauwe gans	15
Grauwe klauwier	66
Grauwe vliegenvanger	36
Groene specht	160
Groenling	35
Grote Canadese gans	26
Grote bonte specht	319
Grote gele kwikstaart	52
Grote lijster	52
Grote zilverreiger	1
Havik	29
Heggenmus	131
Holenduif	138
Hop	1

De NDF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Soortgroepen	
Houtduif	335
Houtsnip	42
Huismus	59
Huiszwaluw	16
IJsvogel	86
Kauw	74
Kerkuil	1
Kievit	183
Kleine bonte specht	134
Kleine karekiet	195
Kneu	52
Knobbelzwaan	6
Koekoek	82
Koolmees	667
Krakeend	43
Kramsvogel	1
Kuifeend	23
Kuifmees	81
Kwartel	10
Matkop	90
Meerkoet	23
Merel	357
Middelste bonte specht	8
Nachtegaal	3
Nachtzwaluw	17
Oehoe	1
Oeverzwaluw	24
Ooievaar	19
Orpheusspotvogel	2
Patrijs	8
Pimpelmees	472
Putter	47
Raaf	22
Ransuil	7
Rietgors	99
Rietzanger	3
Roek	2
Roodborst	439
Roodborsttapuit	251
Scholekster	7
Sijs	4
Slechtvalk	8
Slobeend	1
Sperwer	33

De NDF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDF zijn door soortexperts gevalideerd. Nader (veld-)onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

Grensweg

BE-0886

Soortgroepen	
Spotvogel	61
Spreeuw	317
Sprinkhaanzanger	99
Staartmees	111
Steenuil	6
Tafeleend	1
Tapuit	19
Tjiftjaf	762
Torenvalk	112
Tuinfluitier	410
Turkse tortel	13
Veldleeuwerik	27
Vink	534
Waterhoen	58
Waterral	10
Wespendief	64
Wielewaal	66
Wilde eend	119
Winterkoning	654
Wintertaling	3
Witte kwikstaart	38
Wulp	70
Zanglijster	267
Zomertortel	1
Zwarte kraai	202
Zwarte mees	47
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	64
Zwarte wouw	1
Zwartkop	648
Reptielen	(2) 24
Hazelworm	4
Levendbarende hagedis	20
Amfibieën	(4) 179
Alpenwatersalamander	87
Heikikker	4
Kamsalamander	86
Poelkikker	2
Vissen	(1) 8
Beekprik	8

Grensweg

BE-0886

Soortgroepen	
Dagvlinders	(2) 10
Grote vos	7
Grote weerschijnvlinder	3
Libellen	(3) 199
Beekrombout	75
Bosbeekjuffer	123
Gewone bronlibel	1

BELEIDSKADER

De Omgevingswet is sinds 1 januari 2024 de Nederlandse wet waarin onder andere de Wet natuurbescherming is opgenomen. In de Omgevingswet is zowel de bescherming van planten- en diersoorten, als de bescherming van natuurgebieden en houtopstanden geregeld. De Omgevingswet bestaat uit een algemene wettekst dat per procesonderdeel nader is uitgewerkt in vier Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en de Omgevingsregeling.

Op enkele uitzonderingen na, zijn de provincies het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de vergunningverlening en handhaving.

Gebiedsbescherming

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van ruim 160 beschermde natuurgebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) om bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving te beschermen. Deze gebieden zijn in de Omgevingswet strikt beschermd (artikel 5.1 Omgevingswet). Het is verboden zonder vergunning projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Dit geldt ook voor projecten die een externe werking kunnen hebben op de gebieden.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Natuurnetwerk Nederland (NNN), vroeger de Ecologische Hoofdstructuur genoemd (EHS), is het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden en ecologische verbindingzones dat helpt te voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De regels omtrent NNN-gebieden zijn door het Rijk en de provincies met elkaar afgesproken. De afspraken zijn vastgelegd in het 'Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)' en zijn uitgewerkt in de provinciale omgevingsverordeningen. Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op behoud van de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het NNN (artikel 7.8 Bkl). Bij activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het NNN dienen deze gevolgen zodanig te worden gecompenseerd dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het NNN behouden blijven.

Soortenbescherming

De Omgevingswet maakt onderscheid tussen drie beschermingsregimes: bescherming van Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of omgevingsvergunning. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een omgevingsvergunning of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Ten slotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is kan een omgevingsvergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode. Wel zal rekening gehouden moeten worden met de zorgplicht en het dierenwelzijn.

Vogelrichtlijnsoorten

De Vogelrichtlijn is in 1981 van kracht geworden. Het doel van de Vogelrichtlijn is het in stand houden van alle natuurlijke, in Europa in het wild levende, vogelsoorten. De Vogelrichtlijn vereist dat EU-lidstaten alle nodige maatregelen treffen om de populatie van alle vogelsoorten op een niveau te houden of te brengen. Daarnaast moeten de lidstaten alle nodige maatregelen treffen om voor deze vogels een 'voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen'. De richtlijn is dus van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en ook hun leefgebieden. Van de soorten die beschermd worden onder de Vogelrichtlijn is geen limitatieve lijst beschikbaar. Het gaat om ca. 700 soorten die van nature voorkomen op het grondgebied van de Europese Unie. In de praktijk betreft het alle soorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten. De Omgevingswet bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels in heel Nederland.

Habitatrichtlijnsoorten

De Habitatrichtlijn is in 1992 van kracht geworden. Het doel van de Habitatrichtlijn is het waarborgen van de biologische diversiteit in de Europese Unie door de natuurlijke habitats en wilde planten- en diersoorten die van Europees belang zijn in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. Dit zijn soorten die genoemd zijn in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I van het Verdrag van Bonn, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Op deze soorten (zie bijlage 3) is het beschermingsregime van de Omgevingswet van toepassing.

Andere soorten

De nationaal beschermde, 'andere soorten', staan vermeld in bijlage IX van het 'Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)'. Dit zijn soorten die in Nederland beschermd zijn en niet vermeld zijn in de Europese richtlijnen en verdragen. Het betreft een limitatieve lijst van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland (zie bijlage 4). De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan voor die soorten geen omgevingsvergunning nodig.

Beschermingsregime Vogelrichtlijnsoorten art. 11.37 Bal	Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten art. 11.46 Bal	Beschermingsregime andere soorten (nationaal beschermd) art. 11.54 Bal
Lid 1a: Het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te doden of te vangen.	Lid 1a: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Lid 1a: Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A opzettelijk te doden of te vangen.
Lid 1b: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Lid 1b: Het is verboden dieren als bedoeld onder a opzettelijk te verstoren.	Lid 1b: Het is verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Lid 1c: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder a te rapen en deze onder zich te hebben.	Lid 1c: Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te vernielen of te rapen in de natuur.	Lid 1c: Het is verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B, opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Lid 1d: Het is verboden vogels als bedoeld onder a opzettelijk te storen.	Lid 1d: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a te beschadigen of te vernielen.	
	Lid 1e: Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	

Tabel: Verbodsbepalingen beschermingsregimes Omgevingswet

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend. De belangrijkste elementen met betrekking tot de bescherming van houtopstanden zijn de meldingsplicht, de herbeplantingsplicht en de specifieke zorgplicht.

De Omgevingswet verplicht de gemeenteraad om een bebouwingscontour houtkap vast te stellen in het omgevingsplan. Met het aanwijzen van de bebouwingscontour houtkap bepaalt de gemeente in feite wanneer de rijksregels over het vellen van houtopstanden gelden (artikel 5.165b Bkl). De rijksregels gelden als sprake is van het (deels) vellen van houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap met een oppervlakte van meer dan 10 are of wanneer die bestaan uit rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Er zijn uitzonderingen (artikel 11.111, Bal).

De provincie is het bevoegd gezag voor handhaving en toezicht van de regels over houtopstanden en bepaalt welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Het indienen van een melding moet uiterlijk 4 weken en niet eerder dan 1 jaar voor het vellen gebeuren (artikel 11.126, Bal). In sommige gevallen is niet de provincie maar de minister van LNV het bevoegd gezag. Dat is het geval als het vellen van houtopstand of herbeplanten een activiteit van nationaal belang is of daarmee samenhangt.

Zorgplicht

De Omgevingswet bevat een specifieke zorgplicht (artikel 1.6 en 1.7 Omgevingswet). Dit houdt in dat overheden, bedrijven en burgers verantwoordelijk zijn voor een veilige en gezonde leefomgeving. Deze specifieke zorgplicht is niet van toepassing als er een specifieke zorgplicht geldt of er specifieke decentrale of rijksregels zijn.

Naast de specifieke zorgplicht is in de Omgevingswet ook een algemeen verbod opgenomen (artikel 1.7a Omgevingswet). Het is verboden om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan.

Voor bijna alle activiteiten in het 'Besluit activiteiten leefomgeving' geldt een specifieke zorgplicht.

Specifieke zorgplichten borduren voort op de specifieke zorgplicht, maar zijn concreter. Er geldt een specifieke zorgplicht voor onder andere flora- en fauna-activiteiten (artikel 11.27 Bal), Natura 2000-gebieden (artikel 11.6 Bal) en houtopstanden (artikel 11.116 Bal). Een specifieke zorgplicht verbiedt handelingen waarvan iedereen zou moeten weten dat ze niet door de beugel kunnen. Een handeling valt onder een specifieke zorgplicht als degene die de activiteit verricht weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die handeling nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving. Ook iets nalaten kan onder de specifieke zorgplicht vallen. De specifieke zorgplichten gelden ook als er gedetailleerde rijksregels voor een activiteit zijn.

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruipend moerasscherm	Apium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestrisch (8)

Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscadinus avellanarius
Euraziatische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Franjestaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum-equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatvlieger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvis	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Heikikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous
Grote vuurvinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoervlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwtje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooibeestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygastra curtisii
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winterjuffer *)	Sympecma paedisa
Oostelijke witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus laticornis
Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchtleerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus

Overige soorten (2)

Bataafse stroommossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

**Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)**

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (76)

Akkerboterbloem *)	Ranunculus arvensis
Akkerdoornzaad *)	Torilis arvensis
Akkerogentroost *)	Odontites vernus vernus
Beklierde ogentroost *)	Euphrasia rostkoviana
Berggamander *)	Teucrium montanum
Bergnachtorchis *)	Platanthera chlorantha
Blaasvaren	Cystopteris fragilis
Blauw guichelheil *)	Anagallis arvensis foemina
Bokkenorchis *)	Himantoglossum hircinum
Bosboterbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenii
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus- henricus
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium
Bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens
Dennenorchis *)	Goodyera repens
Dreps *)	Bromus secalinus
Echte gamander *)	Teucrium cham. germanicum
Franjgentiaan	Gentiana ciliata
Geelgroene wespenorchis *)	Epipactis muelleri
Geplooide vrouwenmantel *)	Alchemilla subcrenata
Getande veldsla *)	Valerianella dentata
Gevlekt zonneroosje*)	Tuberaria guttata
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra
Gladde zegge *)	Carex laevigata
Groene nachtorchis	Coeloglossum viride
Groensteel *)	Asplenium viride
Groot spiegelklokje*)	Legousia speculum- veneris
Grote bosaardbei *)	Fragaria moschata
Grote leeuwenklauw*)	Aphanes arvensis
Honingorchis	Hermidium monorchis
Kalkboterbloem *)	Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides
Kalketrip *)	Centaurea calcitrapa
Karhuizeranjer *)	Dianthus carthusianorum
Karwijselie *)	Selinum carvifolia
Kleine ereprijs *)	Veronica verna
Kleine Schorseneer *)	Scorzonera humilis
Kleine wolfsmelk *)	Euphorbia exigua
Kluwenklokje	Campanula glomerata
Knollathyrus *)	Lathyrus linifolius
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris
Korensla *)	Amoseris minima
Kranskarwij *)	Carum verticillatum
Kruiptijm *)	Thymus praecox
Lange zonnedaauw	Drosera longifolia
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata
Moerasgamander *)	Teucrium scordium
Muurbloem	Erysimum cheiri
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca
Naaldenkervel *)	Scandix pecten-veneris
Pijlscheeffkelk	Arabis h. sagittata
Roggelelie *)	Lilium bulbiferum croceum
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum
Rozenkransje *)	Antennaria dioica
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens
Schubvaren	Ceterach officinarum
Schubzegge *)	Carex lepidocarpa

Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia
Spits havikskruid *)	Hieracium lactucella
Steenbraam *)	Rubus saxatilis
Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia stricta
Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus
Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida
Trosgamander *)	Teucrium botrys
Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris
Vliegenorchis	Ophrys insectifera
Vroege ereprijs *)	Veronica praecox
Wilde averuit *)	Artemisia c. campestris
Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis
Wilde weit *)	Melampyrum arvense
Wolfskers *)	Atropa bella-donna
Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguieriana
Zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica

Zoogdieren terrestrisch (31)

Aardmuis	Microtus agrestis
Boommarter	Martes martes
Bosmuis	Apodemus sylvaticus
Bunzing	Mustela putorius
Damhert	Dama dama
Das	Meles meles
Dwergmuis	Micromys minutus
Dwergspitsmuis	Sorex minutus
Edelhert	Cervus elaphus
Eekhoorn	Sciurus vulgaris
Egel	Erinaceus europaeus
Eikelmuis	Eliomys quercinus
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Grote bosmuis	Apodemus flavicollis
Haas	Lepus europaeus
Hermelijn	Mustela erminea
Huisspitsmuis	Crocidura russula
Konijn	Oryctolagus cuniculus
Molmuis *)	Arvicola scherman
Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus
Ree	Capreolus capreolus
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Steenarter	Martes foina
Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
Veldmuis	Microtus arvalis
Veldspitsmuis	Crocidura leucodon
Vos	Vulpes vulpes
Waterspitsmuis	Neomys fodiens
Wezel	Mustela nivalis
Wild zwijn	Sus scrofa
Woelrat	Arvicola terrestris

Zoogdieren marien (2)

Gewone zeehond	Phoca vitulina
Grijze zeehond	Halichoerus grypus

Amfibieën (8)

Alpenwater- salamander	Triturus alpestris
Bruine kikker	Rana temporaria
Gewone pad	Bufo bufo
Kleine water- salamander	Triturus vulgaris
Meerkikker	Rana ridibunda
Middelste groene kikker	Rana klepton esculenta
Vinpootsalamander	Triturus helveticus
Vuursalamander	Salamandra salamandra

Reptielen (4)

Adder	Vipera berus
-------	--------------

Hazelworm	Anguis fragilis
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Ringslang	Natrix natrix

Vissen (6)

Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Beekprik	Lampetra planeri
Elrits	Phoxinus phoxinus
Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis
Kwabaal *)	Lota lota

Vlinders (20)

Aardbeivlinder *)	Pyrgus malvae
Bosparelmoe- vlinder *)	Melitaea athalia
Bruin dikkopje	Erynnis tages
Bruine eikenpage *)	Satyrus ilicis
Duinparelmoe- vlinder *)	Argynnis niobe
Gentiaanblauwtje *)	Maculinea alcon
Grote parelmoe- vlinder *)	Argynnis aglaja
Grote vos *)	Nymphalis polychloros
Grote weerschijn- vlinder *)	Apatura iris
Iepenpage	Satyrus w-album
Kleine heivlinder *)	Hipparchia statilinus
Kleine ijsvogel- vlinder *)	Limenitis camilla
Kommavilinder *)	Hesperia comma
Sleedoompage *)	Thecla betulae
Spiegeldikkopje *)	Heteropterus morpheus
Veenbesblauwtje *)	Plebeius optilete
Veenbesparelmoe- vlinder	Boloria aquilonaris
Veenhooibeestje	Coenonympha tullia
Veldparelmoe- vlinder	Melitaea cinxia
Zilveren maan *)	Boloria selene

Libellen (8)

Beekrumbout *)	Gomphus vulgatissimus
Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Donkere waterjuffer*)	Coenagrion armatum
Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Hoogveenglanslibel*)	Somatochlora arctica
Kempense	Sympetrum
heidelibel *)	depressiusculum
Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum

Kevers (1)

Vliegend hert	Lucanus cervus
---------------	----------------

Overige soorten (1)

Europese rivierkreeft	Astacus astacus
-----------------------	-----------------

*) soort die geen wettelijke bescherming had
onder de Flora- en faunawet

ECOLOGISCHE QUICKSCAN

Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
ten behoeve van ruimtelijke ontwikkeling

LOCATIE: GRENSWEG 15 VALKENSWAARD

RAPPORTNUMMER: 2021-BE-0877

In opdracht van:
SININVESTIT B.V.
Zonnehof 13
5721 AZ Asten

Brabant Eco
Ecologische dienstverlening

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2021-BE-0877

Opdrachtgever

SININVESTIT B.V.

Contactpersoon

Mevrouw J. van de Pas

Van Santvoort advies

Locatie

Grensweg 15 Valkenswaard

Opleverdatum

23 april 2021

Uitvoerder

Brabant Eco

Ecologische dienstverlening

De Lange Kant 27

5061PX Oisterwijk

06-24218274

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding en onderzoek.....	4
2. Beleidskader	5
Wet natuurbescherming	
3. Plangebiedsbeschrijving	8
Huidige situatie	
Voorgenomen ontwikkeling	
4. Praktijk ecologische quickscan	10
Bureaustudie	
Veldonderzoek	
Praktijktoetsing	
5. Beschermde natuurwaarden.....	17
Flora	
Zoogdieren	
Vogels	
Amfibieën, vissen en reptielen	
Overige soorten	
6. Resultaten en advies	24
Voorkomende diersoorten	
Resultaten	
Advies en aanbevelingen	
Nader onderzoek huismus	
7. Lijst van bronnen	26
8. Bijlagen	27

Samenvatting

Initiatiefnemer wenst de locatie aan de Grensweg 15 te Valkenswaard volledig te her ontwikkelen. De aanwezige bebouwing zal volledig worden gesloopt waarna er op de locatie een volwaardige paardenhouderij gevestigd zal worden voor het africhten, trainen en verhandelen van springpaarden. De bestemming zal gewijzigd worden van een intensief agrarische naar een paardenhouderij bestemming.

Bij deze werkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Wet natuurbescherming. Voor de sloopvergunning heeft opdrachtgever de vraag gekregen tot het laten uitvoeren van een onderzoek naar beschermde natuurwaarden.

In opdracht heeft Brabant Eco een ecologische quickscan uitgevoerd voor de planlocatie in het kader van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Dit rapport geeft inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van de natuurwetgeving en -beleid en de mogelijke effecten op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden als gevolg van het project. Het rapport kan voor de opdrachtgever als bewijsstuk dienen voor het verrichtte natuuronderzoek.

Het voorkomen van nestlocaties van huismussen kan niet worden uitgesloten waardoor de effecten met voorgenomen werkzaamheden mogelijk van negatieve invloed zijn op de gunstige staat van instandhouding van de huismussen en het functioneel leefgebied ervan.

Daarom wordt er een nader onderzoek aanbevolen naar de huismussen conform Kennisdocument Huismus.

Voor andere beschermde diersoorten zijn op basis van uitgevoerd onderzoek geen effecten met werkzaamheden te verwachten die van negatieve invloed zijn op de gunstige staat van instandhouding van de waargenomen soorten of mogelijk aanwezige soorten en hun functioneel leefgebied. Een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

Natuurgebieden worden niet aangetast door de ontwikkeling in het plangebied

Nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag is dan ook niet nodig.

De zorgplicht is altijd van toepassing.

Natuurinclusief bouwen wordt aanbevolen.

Frenk van de Wal
Brabant Eco
April 2021

1. INLEIDING EN ONDERZOEK

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer wil de bestemming aan de Grensweg 15 te Valkenswaard wijzigen van een intensief agrarische bestemming naar een paardenhouderij bestemming. Hiervoor zal het aanwezige intensieve varkensbedrijf met bedrijfswoning worden gesloopt. Vorige eigenaar heeft het bedrijf aangemeld bij de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) voor de warme saneringsregeling varkenshouderij 2020. Initiatiefnemer wenst een internationaal hippisch bedrijf met “allure en aanzien” te ontwikkelen op de planlocatie. In de plannen zijn stallen voor 44 paarden ingetekend en twee studioappartementen voor werknemers. Daarnaast zijn er allerlei faciliteiten voorzien, zoals een galoppeerbaan, waarop de sportpaarden kunnen trainen. Ook de langeercirkel, stapmolen en buitenrijbak ontbreken niet. Het hippisch centrum zal zich vooral richten op het africhten, trainen en verhandelen van springpaarden.

De bedrijfsgebouwen, bestaande uit drie varkensstallen met bijbehorende tussenbouw en bedrijfswoning met aanbouw worden gesloopt. Daardoor zal het varkensbedrijf volledig worden gesaneerd. De op het perceel gevestigde intensieve varkenshouderij zal volledig verdwijnen.

Bij deze sloopwerkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Wet natuurbescherming.

In opdracht heeft Brabant Eco een ecologische quickscan uitgevoerd voor de planlocatie in het kader van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit verkennend onderzoek is om vast te stellen of geplande ontwikkeling mogelijk effect heeft op de beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Er wordt een eerste inzicht verkregen in de mogelijke effecten op deze beschermde natuurwaarden in en om het plangebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden ondernomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures. Het doel van dit onderzoek is het vaststellen of uitsluiten van aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming.

Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele effecten in kaart gebracht te worden om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving.

Dit rapport geeft inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van natuurwetgeving en -beleid en de mogelijke effecten als gevolg van het project en kan voor de opdrachtgever als bewijsstuk dienen voor het verrichtte natuuronderzoek.

1.3 Centrale vraagstelling

Is de voorgenomen ontwikkeling op basis van de gevonden resultaten in strijd met de natuurwetgeving en dienen eventuele vervolgstappen genomen te worden voordat met de uitvoering gestart kan worden?

1.4 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl)
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Brabant Eco.

2. BELEIDSKADER

2. Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is de Nederlandse wet die de bescherming van natuurgebieden en soorten regelt. Met deze wet worden de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen (de vogel- en habitatrichtlijn) zo helder mogelijk geïmplementeerd. Bovendien sluit het instrumentarium van de Wet natuurbescherming aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet. Het eerste aanspreekpunt voor de aanvraag van een omgevingsvergunning is de gemeente. De bevoegdheden om te toetsen aan de Wet natuurbescherming is bij de provincie gelegd. Het uitgangspunt van de wet is dat er geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit nadrukkelijk is toegestaan.

Gebiedsbescherming

2.1 Natura-2000

Natura-2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland worden deze gebieden aangewezen binnen de EU-vogelrichtlijn als de EU-habitatrichtlijn. In Natura-2000 gebieden worden bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden. In het opgestelde beheersplan wordt beschreven hoe de instandhoudingsdoelstellingen bereikt dienen te worden. Nederland heeft ruim 160 Natura-2000 gebieden.

2.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), vroeger de Ecologische hoofdstructuur genoemd (EHS), is het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het bestaat uit gebieden die samen een netwerk vormen door Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. In de EHS geldt het 'nee, tenzij' principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van de ingreep moeten bovendien worden gecompenseerd.

Naast een 20 Nationale parken, meren, rivieren, kustzone van de Noordzee en de Waddenzee vallen alle Natura 2000 onder het NNN. De landbouwgebieden worden beheerd volgens agrarisch natuurbeheer.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de in Nederland voorkomende wilde planten- en diersoorten via een zogenaamde zorgplicht. Voor deze beschermde soorten is het uitgangspunt dat activiteiten moeten worden voorkomen die deze beschermde soorten aantasten. Wanneer dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de provincie.

2.3 Beschermde planten en dieren

De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming behoeven. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt evenwel niet naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele plant of dier gekeken, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort. Wel zal rekening gehouden moeten worden met de zorgplicht en het dierenwelzijn.

2.4 EU-Vogelrichtlijn

Het doel van de Vogelrichtlijn is het in stand houden van alle natuurlijk in Europa in het wild levende vogelsoorten. De Vogelrichtlijn vereist dat EU-lidstaten alle nodige maatregelen nemen om de populatie van alle vogelsoorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen. Daarnaast moeten de lidstaten alle nodige maatregelen nemen om voor deze vogels een 'voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen'. De richtlijn is dus van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en ook hun leefgebieden. De Eu-Vogelrichtlijn is in 1981 van kracht geworden.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. Deze verboden gelden in heel Nederland.

De wet verbiedt:

- Het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
- Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
- Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
- Het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
- Het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Van de soorten die beschermd worden onder de Vogelrichtlijn is geen limitatieve lijst beschikbaar. Het gaat om ca. 700 soorten die van nature voorkomen op het grondgebied van de Europese Unie. In de praktijk betreft het alle soorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten. Op alle vogels is het beschermingsregime van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

2.5 EU-Habitatrichtlijn

Het doel van de Habitatrichtlijn is het waarborgen van de biologische diversiteit in de Europese Unie door de natuurlijke habitat en wilde dier- en plantensoorten die van Europees belang zijn in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. Dit zijn soorten die genoemd zijn in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I van het Verdrag van Bonn, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Op deze soorten (zie bijlage 2) is het beschermingsregime van paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming van toepassing. De EU-Habitatrichtlijn is in 1992 van kracht geworden.

2.6 Overig beschermde soorten

Dit zijn soorten genoemd in bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland. Het betreft een limitatieve lijst (zie bijlage 3).

De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Voor soorten die niet in de bijlagen van de Wet natuurbescherming worden genoemd, fungeert de zorgplichtbepaling (artikel 1.11 Wet natuurbescherming) als vangnet. Op grond van deze bepaling moeten schadelijke handelingen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in beginsel achterwege worden gelaten, dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Tabel: Beschermingsregime van de Wet natuurbescherming

Bescherming van houtopstanden

De belangrijkste elementen m.b.t. de bescherming van houtopstanden zijn de meldingsplicht, de herplantplicht en het kapverbod. De provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd.

Als het gaat om beplantingen van bomen groter dan 10 are of als het een rijbeplanting betreft die uit meer dan 20 bomen bestaat dan valt bos, mits het buiten de bebouwde kom ligt, onder de Wet natuurbescherming.

De gemeente kan voor de Wet natuurbescherming een andere ‘bebouwde kom Wet natuurbescherming’ vaststellen dan de bebouwde kom volgens de Wegenverkeerswet.

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor het in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

3. PLANGEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Huidige situatie

De planlocatie is gelegen aan Grensweg 15 te Valkenswaard.

De Kempense gemeente Valkenswaard in de provincie Noord-Brabant telt 31.228 inwoners (1 januari 2021, bron: CBS) en heeft een oppervlakte van 56.5 km². De huidige gemeente is ontstaan in 1934 door samenvoeging van de toenmalige gemeenten Valkenswaard, Dommelen en Borkel en Schaft.

De Grensweg is gelegen tussen de Abdijweg en de Peedijk en loopt richting het zuiden taps toe aan de Maastrichterweg. Nabij de splitsing met Wolfsven ligt nummer 15.

De directe omgeving van het plangebied bestaat uit agrarische percelen, intensieve veehouderijen met bouw- en weilanden, burgerwoningen en paardenhouderijen.

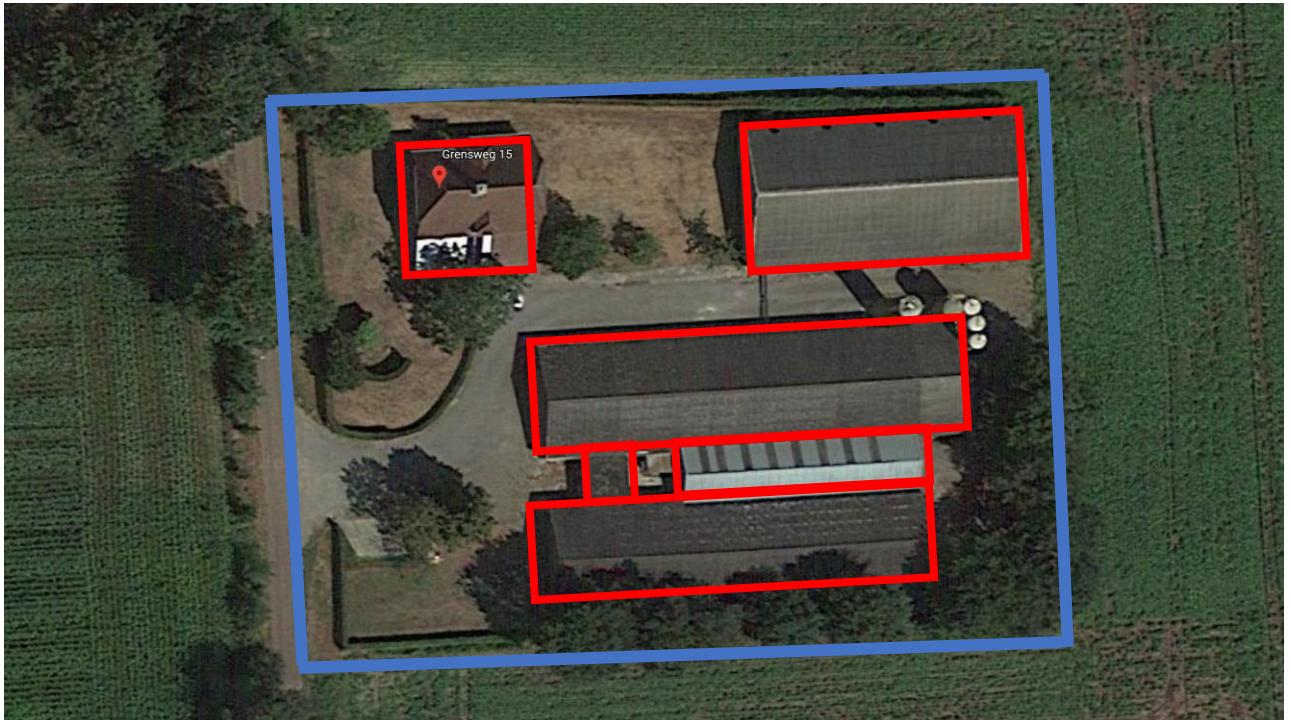
Ten westen ligt de kern Borkel en Schaft, op een afstand van circa 1.000 meter is de bebouwde kom. Het buurtschap Schaft ligt op 500 meter halverwege. Op 1.000 meter naar het zuidoosten ligt de grens met België waar zich op 700 meter verder de Achelse Kluis bevindt.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in onderstaande afbeelding

Satellietfoto omgeving plangebied, planlocatie is oranje omcirkeld. Bron: Google earth.

Het plangebied bestaat uit bebouwing, erfverharding, een aangelegde tuin met gazon, struiken en verdere beplanting in de vorm van beuken- en taxushagen. De bebouwing bestaat uit een bedrijfswoning met aanbouw en drie varkensstallen. Op onderstaande foto wordt het plangebied globaal aangegeven met in detail de te slopen woning en varkensstallen.

Globaal omlijnd de totale planlocatie in blauw, te slopen gebouwen in rood.. Bron: Google earth.

3.2 Voorgenomen ontwikkeling

Initiatiefnemer wenst op de locatie een volwaardige paardenhouderij te realiseren. De paardenhouderij zal zich richten op het africhten, trainen en verhandelen van springpaarden. Alle bedrijfsgebouwen en ook de bedrijfswoning zullen worden gesloopt en plaats maken voor een luxueuze binnen rijhal met aanpandig 44 paardenstallen, een ontvangstruimte en studioappartementen voor werknemers. Daarnaast zijn er allerlei faciliteiten voorzien, zoals een galoppeerbaan, longecirkel, stapmolen en buitenrijbak.

Referentiebeeld met enkele gevelaanzichten. Bron: van Santvoort advies

4. PRAKTIJK ECOLOGISCHE QUICKSCAN

Een ecologische quickscan is de eerste stap van ecologisch onderzoek dat uitgevoerd wordt in het kader van een ruimtelijke ingreep. Een aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt getoetst aan de Wet natuurbescherming. In het kader van deze wet is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna potentieel voorkomen in het plangebied. Naast het effect op beschermde soorten kan het nodig zijn om onderzoek te verrichten naar eventuele negatieve effecten van de ingreep op de kwaliteit van beschermde gebieden in de omgeving.

Bij een ecologische quickscan worden de ecologische waarden van een omgeving in kaart gebracht middels een bureaustudie en veldonderzoek. De ingreep wordt goed en duidelijk omschreven. Er worden eventueel mitigerende en compenserende maatregelen aanbevolen waarmee de overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen wordt.

De ecologische quickscan, ook wel quickscan flora en fauna genoemd, geeft de mogelijke effecten van een ruimtelijke ingreep weer op beschermde planten en dieren.

Door middel van een quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten (flora en fauna) zijn in het plangebied aanwezig?
- Wat zijn de effecten van de voorgenomen plannen op deze aanwezige soorten?
- Wordt de wet natuurbescherming overtreden?
- Welke mogelijkheden zijn er om negatieve effecten op de beschermde soorten te minimaliseren of te voorkomen?
- Is er een aanvullend onderzoek nodig naar soorten of functies?
- Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen plannen een ontheffing van de Wet Natuurbescherming aan te vragen bij de provincie Noord-Brabant?

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van het plangebied en de directe omgeving en betreft geen volwaardig specifiek soortenonderzoek. Er zijn in dit onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie bestaat uit meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4.1 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek heeft zich gericht op bekende ruimtelijke plannen zowel lokaal, provinciaal, nationaal als Europees. Door middel van literatuuronderzoek is onderzocht of zich in de nabijheid van de planlocatie gebieden bevinden die beschermd zijn in het kader van de natuurwetgeving en is er een inschatting gemaakt op het voorkomen van beschermde soorten. Hierbij is gebruik gemaakt van de database quickscanhulp.nl (bijlage 1) aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites, onder andere raven, soven, floron en waarneming.nl.

NDFF Verspreidingsatlas is een naslagwerk met afbeeldingen en informatie over duizenden soorten die in de Nederlandse natuur voorkomen. De verspreidingskaarten worden gemaakt met gevalideerde gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna. De inhoud van de atlas wordt mede verzorgd door zes verenigingen en stichtingen: de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV), FLORON, het Landelijk Informatiecentrum Kranswieren (LIK) en stichting ANEMOON, stichting RAVON en de Zoogdierverseniging.

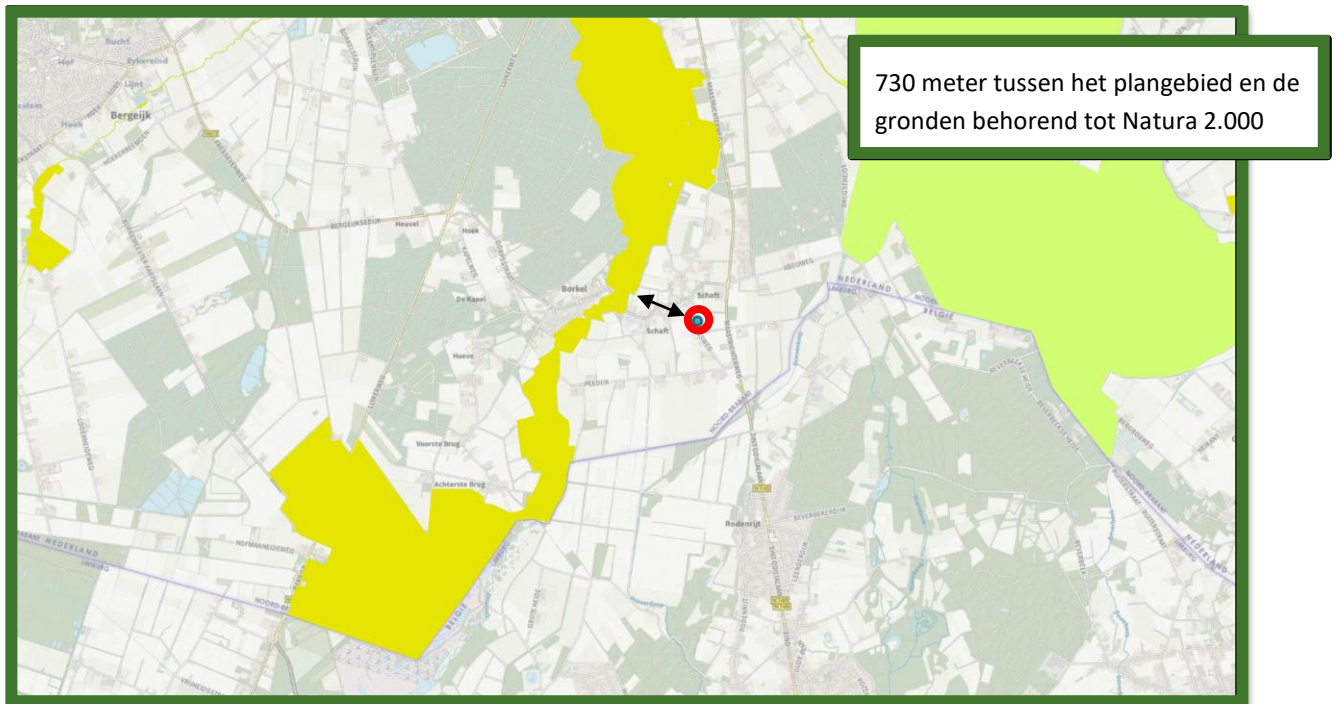
Met de quickscanhulp.nl is een actueel overzicht verkregen van waarnemingen van beschermde soorten nabij de locatie uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF).

Voor de gebiedsgerichte bescherming is onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving, het betreft de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (EHS). Daarvoor is o.a. gebruik gemaakt van de website van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en die van de provincie Noord-Brabant.

4.2 Gebiedsbescherming

Natura 2000

Het plangebied ligt op minimaal 730 meter afstand ten zuidoosten van gronden die tot Natura2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux behoren. Ook op 1.8 kilometer ten oosten van het plangebied bevindt zich natura 2.000 gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van Natura2000-gebied in de omgeving van het plangebied weergegeven. De ligging van het plangebied wordt met een rode cirkel aangegeven. Natura 2000 gebieden zijn in groen en geel aangegeven.

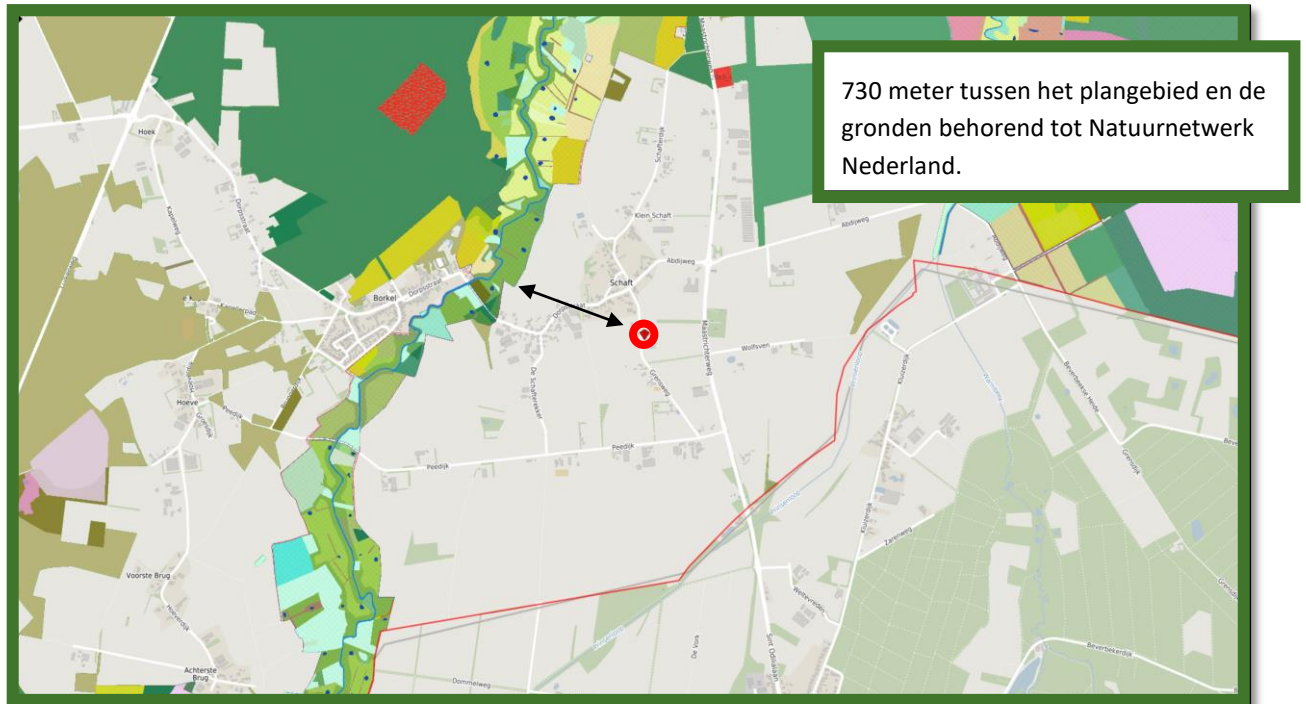

PDOK Viewder Natura 2.000 gebieden, afstand tussen plangebied en Natura 2.000 met pijl aangegeven

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Het plangebied ligt op minimaal 730 meter afstand van gronden die tot het Natuurnetwerk Nederland behoren. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van het Natuurnetwerk Nederland in de omgeving van het plangebied weergegeven. De ligging van het plangebied wordt met een rode cirkel aangegeven. De NNN-gebieden in de kleuren geel, groen, rood en bruin.

Ten westen van het plangebied ligt de natte natuurplek Malpie & Plateaux met onder andere de beheertypen droog bos met productie, beek en bron en houtwal en houtsingel rondom beek de Dommel die 35 kilometer lang uit Belgisch grondgebied op 80 kilometer over Nederlands grondgebied stroomafwaarts eindigt in rivier de Maas.

Natuur Netwerk Nederland gebieden. Bron: Kaartbank Brabant.

4.3 Soortenbescherming

Flora

Naast de bedrijfswoning met tuin bestaat het plangebied uit drie varkensstallen en tussenbouw. Het erf naar en rond de stallen is geheel verhard en omringd door bouwland.

De directe omgeving bestaat uit sterk bemeste agrarische percelen.

Volgens gegevens uit het NDFF (Project: Grensweg, Referentie: BE-0877, d.d. 01 april 2021) komt binnen een straal van één kilometer geen beschermde soorten flora voor (zie bijlage 1)

Van 1 tot 5 kilometer afstand van het plangebied zou volgens de NDFF muurbloem en wilde ridderspoor voor kunnen komen. Deze planten staan op de Nederlandse Rode Lijst van planten als zeer zeldzaam en zijn sinds 1 januari 2017 wettelijk beschermd in het kader van de Wet Natuurbescherming.

Muurbloem groeit alleen op oude, verweerde muren van kerken, ruïnes, stadsmuren en forten die met zachte kalkspecie zijn gevoegd. Zij staat bovenop muren of uitspringende randen, in scheuren en nissen, op min of meer scheefstaande muurdelen of aan de voet van muren. Muurbloem is een zeer zeldzame soort waarvan de weinige resterende groeiplaatsen in Nederland exact bekend zijn.

Wilde ridderspoor is te vinden op matig voedselrijke kalkhoudende zandige klei in wintergraanakkers en op ruderaal omgewerkte terreinen op kalkgrond. Het is adventief op plekken waar graan wordt overgeslagen en komt voor op stroomruggen.

Dit soort biotoop komt niet voor binnen het plangebied. Plantensoorten die op de lijsten vermeld staan van de strikt beschermde plantensoorten van de Habitatrichtlijn en provinciaal beschermde soorten worden niet verwacht. Voor dergelijke soorten, die veelal specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving, ontbreken geschikte biotopen in het plangebied.

Fauna

Volgens de gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna zijn er binnen een straal van één kilometer in de omgeving waarnemingen van buizerd en havik. De genoemde roofvogelsoorten zouden leefgebied kunnen vinden in de bossen op een 300 en 1.000 meter ten oosten van het plangebied.

Volgens bronnenonderzoek komen naast huismus ook de grote gele kwikstaart voor in de omgeving binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied (bijlage 1). Naast vijf vleermuissoorten worden er de bever, eekhoorn, egel, haas, konijn, waterspitsmuis en wild zwijn als zoogdieren genoemd.

Het voorkomen van amfibieën, reptielen en vissen wordt op basis van literatuur en voorstudie uitgesloten binnen deze afstand van 1000 meter omdat op de planlocatie de geschikte biotopen ontbreken en de locatie niet in verbinding staat met leefgebieden van deze beschermde soorten. De genoemde amfibieën, vissen en reptielen hebben mogelijk leefgebied in de op 750 meter afstand gelegen riviertje de Dommel.

Soortgroep	Mogelijke aanwezigheid
Flora	Nee
Vogels	Ja
Zoogdieren	Ja
Amfibieën	Nee
Reptielen	Nee
Insecten	Nee
Vissen	Nee

Soorten na literatuuronderzoek

4.4 Veldonderzoek

Op woensdag 21 april 2021 in de voormiddag heeft ecooloog Frenk van de Wal het veldonderzoek uitgevoerd aan het plangebied en de directe omgeving. De weersomstandigheden waren half bewolkt met een noordenwind met windkracht 3 en droog. De gemiddelde temperatuur lag rond de 12 graden Celsius. Het onderzoek vond dus onder voorjaars omstandigheden plaats, waarin veel natuurwaarden geactiveerd zijn. Tijdens het veldonderzoek werd de ecologische potentie van de locatie en de directe omgeving in relatie met het mogelijk voorkomen van beschermde soorten onderzocht.

Op de locatie werden alle aanwezige habitats opgenomen. De aanwezige habitats tijdens het veldbezoek en de waarnemingen uit het NDFF werden vergeleken met de habitatvereisten van beschermde planten- en diersoorten. Hierdoor werd ingeschat welke soorten potentieel voorkomen. Daarbij zijn de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen geïnventariseerd.

Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die kunnen duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Behalve het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten is er ook gelet op bijv. hollen, uitwerpselen, prooiresten, braakballen vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. Op basis van deze vergelijking en expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

De bebouwing is zowel aan de binnenzijde als buitenzijde uitgebreid visueel onderzocht.

Totale plangebied

Het totale plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 6.000 vierkante meter is gedeeltelijk bebouwd met drie varkensstallen en een bedrijfswoning met aanbouw. Twee van de drie varkensstallen zijn volledig aan elkaar verbonden en de tussenruimte is overkapt.

In totaal is bijna 500 m² bebouwd als varkensstal en bedrijfswoning. Het erf naar, rond en tussen de gebouwen is verhard met betonklinkers.

Het bedrijf is in de huidige situatie landschappelijk ingepast met erfbeplanting in de vorm van struiken en bomen met onder andere hazelaar, els, esdoorn, eik en vlierbes. Deze bevindt zich vooral ten zuiden en aan de oostzijde van twee met elkaar verbonden stallen.

Rondom de bedrijfswoning staan diverse beuken- en taxushagen. Aan de noordgrens van het plangebied staat een beukenhaag. De taxushaag is ongeveer 2 meter hoog en de beukenhagen zijn ongeveer 1 meter hoog.

Het perceel wordt omsloten door bouwland op het moment van veldbezoek in gebruik als voorbereiding voor de teelt van mais.

Het onderzoekgebied komt overeen met de grenzen van het plangebied en de directe omgeving hiervan.

Vooraanzicht plangebied

Achter aanzicht plangebied

Gebouwen

De te slopen gebouwen bestaan uit de bedrijfswoning en de drie varkensstallen. Ook de overkapping erfverharding zullen worden afgebroken. De bestaande vegetatie zal worden verwijderd.

Het woonhuis bestaat uit een rode baksteen met spouwmuur en een betonnen pannendak in wolfsdakvorm. Aan de achterzijde is een aanbouw aan de woning waarnaast een afdak is. Ten tijde van het veldbezoek was de woning bewoond.

Voorzijde woonhuis

Achterzijde woonhuis

De varkensstallen bestaan uit een golfplaten dak. De muren zijn van rode baksteen met of witte kalkzand stenen of gasbeton stenen aan de binnenzijde van de spouwmuur afgedekt met een muurplaat. De voor- en achtergevels zijn ook gemetseld met rode bakstenen. Ook deze muurgevels zijn volledig dicht en zonder stootvoegen. Alle kieren en mogelijke openingen in muren of dakranden zijn volledig afgesloten door middel van vogelschroot.

Aan de onderzijde van de golfplaten is direct dupanel bevestigd ter isolatie. De door ventilatoren aangezogen lucht komt eerst ter opwarming of afkoeling in een ruimte boven de afdelingen en gaat daarna via een zogenaamd Custers air systeem met geperforeerde damwandprofielen de afdelingen in.

Voorzijde stallen 2 en 3

Achterzijde stal 1

Achterzijde stal 2 en 3

Overkapping

Noordelijke grens plangebied

Zuidelijke grens plangebied

De bedrijfsgebouwen hebben altijd dienstgedaan in het professioneel en intensief huisvesten van varkens. Zodoende zijn er altijd afdoende maatregelen genomen om andere dieren buiten te sluiten van deze varkensstallen. Om de bio-security van het bedrijf te waarborgen zijn alle stallen rondom voorzien van vogelschroot en zijn alle luchtinlaten ook afgeschermd voor dieren.

Afgesloten varkensstallen

Afgesloten varkensstallen

Afgesloten varkensstallen

Afgesloten varkensstallen

Op het moment van veldbezoek waren de stallen niet meer bezet met varkens en was de inrichting grotendeels verdwenen.

Centrale gang

kraamafdeling

De varkenstallen zijn zowel aan de buitenzijde als ook aan de binnenzijde onderzocht op het voorkomen van beschermde diersoorten. De woning is vanwege coronavoorschriften en privacy niet van binnen bezocht. De gebouwen zijn uitvoerig bekeken op het voorkomen van nestlocaties van vogels. Hiervan werden mede door het hermetisch afgesloten zijn van het bedrijf geen aanwijzingen gevonden.

Er is met nadruk gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van nestlocaties van uilen, roofvogels, gierzwaluwen en huismussen. Soorten waarvan nesten jaarrond beschermd zijn. Hierbij is vooral gekeken naar de aanwezigheid van nesten, meststrepen op muren, eventuele kieren onder dakplaten of zijwanden. Verborgen tussenruimtes ontbreken. Alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.

De muren van de bedrijfswoning zijn ook volledig gesloten, zonder stootvoegen en het dak sluit naadloos aan op de muren. Onder de eerste rij pannen is ruimte voor vogels om te broeden. Tijdens het veldbezoek werd een nestelende kauw waargenomen.

Dichte spouwmuur woning

nestelende kauw

4.3 Praktijktoetsing

Op basis van de gegevens van de literatuurstudie en het veldonderzoek wordt een inschatting gemaakt wat de effecten van de voorgenomen ingrepen op potentieel aanwezige beschermde soorten zal zijn. Dit in relatie tot de geplande ontwikkelingen. Er is bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand zijn uit te sluiten of dat nog een aanvullend onderzoek nodig is.

5. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

Algemeen

Het volledig overzicht van de output van beschermde soorten van tabel 2 en 3 en vogels met mogelijk jaarrond beschermde nesten is door middel van quickscanhulp.nl opgenomen in bijlage 1. Bijlage 2 is een opsomming van beschermde soorten onder paragraaf 3.2 van de wet natuurbescherming. Bijlage 3 geeft een opsomming van de beschermde soorten onder paragraaf 3.3. Bij het veldonderzoek is het plangebied onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten of resten hiervan. Er is met name geïnspecteerd op potentiële groei-, rust-, nest-, en verblijfplaatsen voor beschermde soorten.

Per soortgroep wordt in onderstaande beschreven welke soorten er zijn waargenomen tijdens veldbezoek, welke soorten voorkomen in de omgeving, welke soorten worden verwacht in het plangebied, en welke effecten (mogelijk) aan de orde zijn.

Gebiedsbescherming

5.1.1 Natura 2.000

Effectbeoordeling

Doordat het plangebied buiten het Natura 2000 gebied ligt kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Ten aanzien van Natura 2000-gebieden dient er o.a. zekerheid geboden te worden betreffende het niet optreden van een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten. Gezien de aard en omvang van het voornemen, de locatie, de effectafstand tot Natura 2000 gebieden en het effectbereik, zijn externe effecten op voorhand uit te sluiten.

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Effectbeoordeling

In of in de directe nabijheid van een NNB-gebied zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de 'wezenlijke kenmerken of waarden' aantasten. Het plangebied ligt niet in, of direct aangrenzend aan het NNB-gebied. De significante aanpassing van en negatieve effecten door externe werking op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNB zijn, gezien de omvang, de aard, het effectbereik en de locatie van het voornemen, op voorhand uit te sluiten.

Conclusie

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland of Natura2000-gebied. Vanwege de ligging buiten het Natuurnetwerk Nederland, leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties. Het is niet aannemelijk dat de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied. Een toets met compensatieplicht is daarmee niet aan de orde.

Soortenbescherming

5.2 Flora

Het volledige plangebied is bebouwd, bestraat of wordt gebruikt als tuin of weiland. Ook de directe omgeving bestaat uit sterk bemeste agrarische percelen. Hierdoor ontbreekt het volledig aan geschikte plaatsen voor vegetatie en plekken waar beschermde planten kunnen groeien. Ondanks gericht zoeken zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten waargenomen. Enkel algemene soorten van verstoorde en bemeste bodem tussen de betonklinkers en gaten in de erfverharding werden aangetroffen zoals paarse dovenetel, herderstasje, vogelmuur en paardenbloem.

De aanwezigheid van strikt beschermde vaatplanten wordt gezien de aanwezige biotopen uitgesloten.

Conclusie

Vanwege het ontbreken van geschikte habitats is het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied uit te sluiten. Er worden geen bomen gekapt die vallen onder houtopstanden. Een nadere toetsing houtopstanden is niet nodig.

5.3 Zoogdieren

Algemeen beschermde soorten

Het is zeer aannemelijk dat er een enkel individu van een beschermde soort op de bouwlocatie in het plangebied kan worden aangetroffen, zoals egel, mol, veldmuis en bepaalde spitsmuizen. Deze soorten zijn weliswaar beschermd, maar behoren in de provincie Noord-Brabant tot de vrijgestelde soorten. Voor soorten uit deze categorie betekent dat bij ruimtelijke ontwikkeling er geen ontheffing hoeft te worden gevraagd en dat rust- of verblijfplaatsen verwijderd mogen worden, wanneer geen andere bevredigende oplossing bestaat. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van vrijgestelde soorten aangetroffen.

Eekhoorn, haas en konijn

Door het uitdijende akkerland met intensievere machinale bewerking is vooral in de jaren 70 de hazen- en konijnenstand gedaald en is sindsdien niet echt meer hersteld. Sinds november 2020 staan de haas en konijn op de Rode Lijst van Nederlandse zoogdieren met de status 'gevoelig', de lichtste categorie, waarbij herstel nog vrij eenvoudig is.

De staat van instandhouding is nog niet in gevaar. Daarom zijn er op dit moment geen consequenties voor de jacht. Voor de **haas** loopt het jachtseizoen van 15 oktober tot en met 31 december en voor het **konijn** vanaf 15 augustus tot en met 31 januari.

De voorkeurshabitat voor **eekhoorn** bestaat uit gemengde bossen, bosrijke tuinen, parken en houtwallen, daar waar voedselmogelijkheden voorhanden zijn. In het plangebied valt weinig te foerageren voor de eekhoorn door het ontbreken van geschikte voedselbomen en bosrijk biotoop.

Bever, wild zwijn, rosse woelmuis en ondergrondse woelmuis

Volgens verspreidingsgegevens van de nationale databank flora en fauna kunnen er binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied mogelijk de bever, het wilde zwijn voorkomen en in een straal van 5 kilometer de rosse woelmuis en ondergrondse woelmuis.

In 1988 is men begonnen met het uitzetten van **bevers** in Nederland en het lijkt erop dat de bever langzamerhand een vaste plek in onze fauna heeft heroverd. Bevers komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren. De bever heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omzoomd door broekbossen met bomen als wilg en es. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste.

Nederland kent twee "officiële" leefgebieden voor **het wild zwijn**: het eerste gebied is de Veluwe, waaronder de deelgebieden Nationaal Park De Hoge Veluwe, Kroondomein Het Loo en het Nationaal Park Veluwezoom vallen. Het tweede gebied is Nationaal Park De Meinweg in Limburg.

Voor overig Nederland hanteert men een zogenaamd nulstandbeleid - wat wil zeggen dat men ze liever helemaal ziet verdwijnen. Toch weten de wilde zwijnen zich in enkele regio's ver buiten hun officiële leefgebied goed te handhaven en zelfs uit te breiden, mede omdat er veel weerstand vanuit de maatschappij is tegen het afschieten van grote zoogdieren, en jagers niet alle wilde zwijnen afschieten. Het is bekend dat er nabij de Achelse kluis diverse wilde zwijnen voorkomen.

De **Rosse woelmuis** leeft bij voorkeur in loof- en gemengd bos met daaronder een struik- of kruid laag, maar hij komt ook voor in jonge aanplant en in naaldbos. Ook leeft hij in houtwallen, heggen, bosranden en parken. Hij waagt zich zelden in open gebieden zonder beschutting.

De **ondergrondse woelmuis** komt vooral voor in kleinschalig cultuurlandschap. Hij houdt van een dichte gras- of kruidlaag en zoomvegetaties zoals bermen en bomenrijen maar ook van (hooggelegen) weide- en akkerbouwland, licht (vochtig) loofbos, boomgaarden en tuinen. In naaldbossen komt hij zelden voor. Op de planlocatie zijn geen geschikte verblijfplaatsen voor bever, das, wild zwijn of rosse woelmuis.

Bunzing

Op een afstand tot 5 kilometer is volgens het bronnenonderzoek de bunzing de enigste mogelijk voorkomende marterachtige, terwijl onder andere de steenmarter ook voor zou kunnen komen in de omgeving.

De **steenmarter** is een soort van steenachtige biotopen en schuilplaatsen. De soort komt met name voor aan de rand van dorpen en steden, maar is ook te vinden nabij boerderijen en kleinschalige cultuurlandschappen. De steenmarter vindt vaste verblijfplaatsen in oude schuurtjes met weinig menselijke activiteit of woningen met toegankelijke zolder-, en of kruipruimten. Verder zijn groenstroken heggen, bosjes, bermen en greppels voor de steenmarter van belang omdat hij daar zijn voedsel zoekt. Het is niet uitgesloten dat de steenmarter het plangebied gebruikt als onderdeel van zijn leefgebied. Het leefgebied van de steenmarter is relatief groot en de soort kan per nacht 10 tot 15 kilometer afleggen. Het ontbreekt binnen het plangebied aan geschikte locaties die kunnen dienen als verblijfplaats. Het plangebied is opgeruimd en het ontbreekt aan schuilplaatsen en mogelijkheden om de ruimtes in de hallen binnen te dringen. Zodoende is het uitgesloten dat het plangebied een belangrijk onderdeel vormt van het leefgebied van de steenmarter. Doordat ze niet kieskeurig zijn wat betreft hun voedsel, komen **bunzings** voor in vele verschillende landschapstypen. Ze komen vooral voor in bebost laagland nabij water, waaronder rivieroeveren en moerassen. In de winter worden bebouwde gebieden opgezocht en is de bunzing te vinden in de buurt van boerderijen. Deze zoogdieren verplaatsen zich vooral via lijnvormige landschapselementen zoals hagen die tot aan de grond komen (geen opgesnoeide hagen) of greppels, en vinden er hun voedsel.

Landschapselementen in een geschikt habitat voor kleine marterachtigen zijn o.a. struwelen, hoge graslandvegetatie, houtstapels, holle bomen, houtwallen, takkenrillen of stapels stenen of puin. Voor de bunzing is water in de nabijheid van belang.

Tijdens het veldbezoek is gelet op sporen van aanwezigheid van marterachtigen. Landschapselementen die het plangebied tot een geschikt leefgebied maken voor marterachtigen ontbreken geheel.

De varkensstallen en woning zijn ontoegankelijk en er zijn geen aanwijzingen gevonden die duiden op aanwezigheid van de steenmarter of bunzing.

De aanwezigheid van de marterachtigen verraad zich vaak door uitwerpselen, prooi-resten en stank. Tijdens het veldbezoek is gelet op sporen van aanwezigheid van voornoemde marterachtigen.

Vleermuizen

De checklist vleermuisprotocol 2021 geeft voor gebouwen de volgende drie aandachtspunten: Zijn er potentieel aanwezige ruimtes voor winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen, zijn er sporen van aanwezigheid en is er sprake van een foerageergebied?

Alle soorten vleermuizen vallen onder de groep strikt beschermde soorten. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: 'het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort'. Dit houdt in dat niet alleen verblijfplaatsen, maar ook belangrijke verbindingen hiertussen (vlieg- en foerageerroutes).

Volgens de waarnemingen van de NDFF kunnen binnen een straal van 5 kilometer van het plangebied de volgende soorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, de rosse vleermuis, baardvleermuis, brandts vleermuis, franjestaart, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis.

Het cursusdictaat 'Vleermuizen en planologie', (Limpens et al 2014), bevestigt deze waarnemingen in dit deel van het land.

Voor alle vleermuissoorten geldt geen vrijstelling of ontheffingsverlening indien het puur gaat om een ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Het plangebied is beoordeeld op de geschiktheid als vleermuishabitat.

Er zijn vleermuizen die in bomen hun verblijfplaatsen onderhouden en soorten die in gebouwen verblijven. In het plangebied zijn geen bomen met geschikte stamdiameter, holtes, gaten of loshangende schors waarin vleermuizen mogelijk verblijfplaatsen kunnen hebben.

Vleermuisverblijfplaatsen in bebouwing kunnen aangetroffen worden onder dakpannen, tussen dakbeschoot, boeiboorden, onder gevelbekleding, in spleten en kieren in muren of in de spouw door open stootvoegen.

De bebouwing is uitvoerig geïnspecteerd op het voorkomen van sporen en potentieel geschikte verblijfslocaties voor vleermuizen in de diverse seizoenstadia. In de te slopen afgesloten varkensstallen zijn

geen potenties voor vleermuisverblijfplaatsen. De te slopen varkensstallen zijn opgetrokken uit geheel dichte stenen spouwmuur zonder stootvoegen en gedekt met golfplaten dak met afgedichte ruimtes voorzien van isolatiepanelen direct tegen de golfplaten of geheel dichtgespoten met purschuim aan de onderzijde.

De te vervensen lucht wordt in de stallen door ventilatoren aangezogen via de boven gelegen ruimte en geperforeerde damwand de afdelingen in. Hierdoor ontstaat voor vleermuizen te veel tocht.

Ook de muren van de woning zijn volledig gesloten en zonder stootvoegen of betimmeringen.

Foeragerende vleermuizen in de omgeving van het projectgebied kunnen zeker wel voorkomen.

Vleermuizen oriënteren zich op lijnvormige elementen in het landschap zoals bomenlanen, kanalen of houtwallen, om zich te verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebieden. Het is niet uitgesloten dat de bomenlaan aan de Wolfsven en verder richting het zuiden aan de Grensweg fungeert als vaste vlieg- en foerageerroute voor vleermuizen.

Conclusie

Het voorkomen van beschermde landzoogdieren met vaste verblijfplaatsen kan worden uitgesloten. In het plangebied en directe omgeving komen verder geen beschermde soorten voor die op de lijsten staan van de Habitatrichtlijn of de 'Andere soorten', (provinciaal beschermde soorten) door het ontbreken van geschikt leefgebied. Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor een aantal landzoogdieren waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling. Echter de zorgplicht is wel altijd van kracht. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde zoogdieren waargenomen.

Alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken op eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen. Uitwerpselen, dode dieren of prooi-resten die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van bewonende vleermuizen ontbreken.

Er is vastgesteld dat er geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Er is dus geen ontheffing nodig voor deze soortgroep.

5.4 Vogels

In de Wet natuurbescherming worden alle broedende vogels strikt beschermd op grond van de Vogelrichtlijn waardoor alle bewoonde nesten in het broedseizoen vallen onder de bescherming van deze wet.

De Wet natuurbescherming hanteert geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar voor de volledigheid wordt vaak gesproken van half maart tot half juli. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Men dient daarom gedurende kap- en sloopwerkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vogels wordt voorkomen door bepaalde werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Indien de werkzaamheden uitgevoerd worden op het moment dat er geen broedgevallen aanwezig zijn, is overtreding van de wet niet aan de orde. Van een aantal vogelsoorten worden de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd. De zogenaamde 'Jaarrond beschermde verblijfplaatsen'. Als deze nesten door een ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen, kan afhankelijk van de soort die het nest gebruikt, een ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn.

Tijdens het veldonderzoek werden diverse vogels gezien: vink, koolmees, huismus, houtduif, kwikstaart, merel en kauw.

Categorie 1-4 Vogels met vaste verblijfplaatsen in gebouwen

Uit deze zwaarste beschermingscategorie zijn in het plangebied mogelijk een aantal soorten aanwezig die als uitgesproken cultuurvolgers gelden en voor hun verblijfsmogelijkheden geheel afhankelijk zijn van bebouwing. Binnen een straal van één kilometer vermelden de NDFF gegevens vogels met jaarrond beschermde verblijfplaatsen in gebouwen als de huismus. Binnen een straal van vijf kilometer komen er ook de gierzwaluw en de kerk- en steenuil mogelijk voor.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is voor zijn voortplanting bijna uitsluitend gebonden aan menselijke bewoning en daarom komt hij in de zomer veelal in grotere dorpen en steden voor. De planlocatie is te afgelegen gelegen voor het nestelen van gierzwaluwen.

Uilen

Steenuil en kerkuil schuwen de menselijke omgeving niet en broeden ook onder daken en op zolders van huizen, loodsen en schuren, maar waarbij de aanwezigheid van geschikt foerageergebied in de directe omgeving noodzakelijk is. Nest- en rustplaatsen van steenuil en kerkuil zijn jaarrond beschermd. Binnen het plangebied ontbreekt het volledig aan geschikte ingangen voor uilen om nestplaatsen te vinden. Tevens is er uitgekeken naar sporen van aanwezigheid van kerkuil en steenuil zoals braakballen, krijtsproten tegen muren of rui veren. Er zijn geen sporen van aanwezigheid van uilen aangetroffen.

Huismus

Er zijn tijdens het veldbezoek huismussen gezien. Deze hebben mogelijk nesten onder het pannendak van de bedrijfswoning. Het is wel uit te sluiten dat er mogelijk nesten zijn in de te slopen afgesloten varkensstallen met vogelschroot rondom.

Tijdens het veldbezoek zijn huismussen waargenomen op de te slopen bedrijfswoning en in de struiken eromheen. Deze soort is vaak in de directe omgeving van de nestplaats te vinden. Aangezien er voor huismus op de planlocatie geschikte nestgelegenheid aanwezig is onder de eerste rij dakpannen van de woning is het mogelijk dat de soort broedt op de planlocatie. Het verdere dak is goed aangesloten en aangesmeerd.

Huismus op het dak van de woning

Categorie 1-4 Vogels met vaste verblijfplaatsen in bomen

Volgens gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna komen op een afstand van minder dan één kilometer uit deze categorie buizerd en havik voor. Iets verderop zijn boomvalk, slechtvalk, zwarte wouw en wespandief waargenomen volgens NDFF. Alle genoemde roofvogelsoorten kunnen leefgebied vinden in de bossen in de omgeving van het plangebied. Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor genoemde vogels met jaarrond beschermde nesten door het ontbreken van geschikt broedhabitat en foerageergebied. Ook voor de ransuil die broedt in oude kraaien- of eksternesten en bij voorkeur roestplaatsen onderhoud in naaldbomen, ontbreekt geschikte nestgelegenheid. In het plangebied zijn geen beschermde nesten uit categorie 1-4 aanwezig, en worden ook niet verwacht.

Categorie 5

Categorie 5- soorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. In het algemeen geldt niet zo zeer de bescherming van de nestplek zelf, maar meer de schaarste van dit type nestgelegenheid. Het betreft voornamelijk holenbroeders of vogels die een groot nest bouwen als zwarte kraai of ekster, waarvan enkele andere soorten vogels gebruik maken die niet in staat zijn om zelfstandig een nest te bouwen. (bijv. ransuil, torenvalk en boomvalk). Tijdens het veldbezoek zijn uit deze categorie geen nesten in bomen in het plangebied aangetroffen. Ook zijn geen bomen met geschikte holtes aanwezig.

Overige Vogelrichtlijnsoorten

In het plangebied zijn mogelijkheden voor nestgelegenheid voor overige vogelrichtlijnsoorten waarvan de nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd zijn. Er is in het plangebied opgaand groen aanwezig waarin algemene vogelrichtlijnsoorten broedgelegenheid vinden. Met de beoogde herontwikkeling en de bijbehorende robuuste landschappelijke inpassing met streekeigen groen zullen nest- en foerageergelegenheid voor overige tuin-, - en struweelvogels toenemen.

Ooievaar, roek en grote gele kwikstaart

Als carnivoor eet de **ooievaar** een breed scala aan dierlijke prooien, inclusief insecten, vissen, amfibieën, reptielen, kleine zoogdieren en kleine vogels. Hij pakt het meeste voedsel van de grond, tussen lage vegetatie en uit ondiep water. Het is een monogame broeder, maar vormt geen paar voor het leven. Het paar bouwt een nest bestaande uit grote takken, dat soms jaren wordt gebruikt.

Het leefgebied van de **roek** is open akker- en weideland, afgewisseld met bomen, bosjes, boomrijen en heggen. De vogel gedijt goed in menselijk cultuurland als hij niet wordt bejaagd. Vooral de aanwezigheid van akkers is gunstig. Roeken hebben voorkeur voor hoge bomen, bij voorkeur niet in een bos maar een losse opstand. Het boomtype maakt niet zoveel uit. Als in het voorjaar de boomkruinen nog kaal zijn, zijn alle nesten van een roekenkolonie goed zichtbaar.

In het voorjaar en 's zomers is de **grote gele kwikstaart** te vinden in de buurt van waterstroompjes, vooral in de bergen en heuvels. De vogel nestelt in holten in de buurt van water. 's Winters bevinden ze zich bij lager gelegen water en aan de kust.

Volgens de verspreidingsgegevens van NDFF zouden genoemde drie vogelsoorten binnen een straal van vijf kilometer van het plangebied voor kunnen komen. Geen van de biotopen komt echter voor in het plangebied waardoor het voorkomen van deze drie uitgesloten kan worden.

Conclusie

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen in gebouwen

Tijdens het veldbezoek zijn vijf huismussen waargenomen. Met de sloop van de bedrijfswoning zouden eventuele nesten worden verwijderd. Hierdoor gaan er dus vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen verloren en worden mogelijk verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming overtreden. Een nader onderzoek naar het voorkomen van rust- en verblijfplaatsen van huismussen conform het Kennisdocument Huismus 1.0 BIJ.12 2017 wordt aanbevolen.

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen in bomen

Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemene vogelsoorten. De voorgenomen plannen hebben geen negatieve effecten op het broed- en foerageergebied. In het plangebied en in de omgeving blijft voldoende geschikt broed- en foerageergebied behouden.

Als het verwijderen van bomen en struiken buiten het broedseizoen plaatsvindt, wordt voorkomen dat er negatieve effecten optreden ten aanzien van algemeen voorkomende vogelsoorten.

Overige Vogelrichtlijnsoorten

Alle vogels en hun actief in gebruik zijnde nesten zijn beschermd maar er zullen geen broedplaatsen direct verstoord worden door de werkzaamheden. Mogelijk dat ook de in de directe omgeving aanwezige vegetatie gebruikt wordt om te schuilen of te broeden.

De aanwezigheid van algemene broedende vogelsoorten als vink en merel is bijna nooit uit te sluiten omdat deze soorten in struiken en onder kleine afdakjes als een uitstekende dakrand kunnen broeden. Een negatief effect op deze soorten is echter betrekkelijk eenvoudig te voorkomen door buiten het broedseizoen te werken.

5.5 Amfibieën, vissen, reptielen, vlinders en libellen

Amfibieën, vissen en reptielen

Beschermden amfibie- of vissoorten zullen geen gebruik maken van het plangebied als voortplantingsgebied. De ontwikkeling is land gebonden en er zullen geen waterstructuren worden aangetast.

In theorie zou het mogelijk zijn dat er in het plangebied enkele algemeen amfibiesoorten, zoals de bruine kikker of gewone pad in landfase voorkomen.

Hoewel deze soorten beschermd zijn, worden ze niet bedreigd in hun voorkomen en staan vermeld als vrijgestelde soorten in de provincie Noord-Brabant. Voor het opzettelijk doden of vangen en voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen wordt vrijstelling verleend als de handeling verband houdt met ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Dit is hier van toepassing. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient te worden gedaan om het doden van individuen te voorkomen. De ingreep leidt niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soortengroepen. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

Vlinders en libellen

In het plangebied zullen enkele algemene vlindersoorten voorkomen zoals klein koolwitje, boomblauwtje en citroenvlinder. In het plangebied ontbreken specifieke biotopen en waardplanten voor beschermde libellen en dagvlinders.

Overige soorten

Overige beschermde soorten insecten, zoals verschillende kevers zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (eiken)bossen met boomholtes en rottend hout, of onvervuilde, voedselarme wateren met specifieke vegetaties. Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied en de directe omgeving.

Conclusie

In het plangebied is geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders en libellen en deze zijn tijdens het veldbezoek ook niet waargenomen. Het voorkomen van beschermde dagvlinders en libellen kan uitgesloten worden. Ook voor overige soorten ongewervelden zoals beschermde kevers, kreeften of slakken vormt het plangebied geen geschikt habitat. Het plangebied biedt uitsluitend leefgebied voor algemene vlinder- en (zwervende) libellensoorten en overige algemene soorten ongewervelden. Door het ontbreken aan oppervlaktewater in het plangebied is het voorkomen van beschermde vissoorten uit te sluiten.

6. RESULTATEN EN ADVIES

Resultaten en advies

Zoals beschreven betreft de onderhavige ecologische quickscan een momentopname van de actuele situatie

6.1 Voorkomende diersoorten

Op basis van de uitgevoerde QuickScan wordt geconcludeerd dat de huismus in het plangebied voorkomt. Voor de overige soortgroepen, waaronder vleermuizen uilen en gierzwaluw zijn geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Wet natuurbescherming.

6.2 Resultaten

De onderzoeksresultaten geven aan dat de planlocatie aan de Grensweg 15 een zekere landschappelijke waarde heeft die met duurzame zorg gewaarborgd kan worden. Het erf functioneert aantoonbaar als leefgebied voor diverse soorten dieren, waarvoor verbeteringen zullen ontstaan. De intensieve varkenshouderij maakt volgens beoogd plan plaats voor een bestemming paardenhouderij. Er wordt aanbevolen om een vervolgonderzoek te doen naar de nestmogelijkheden van huismussen, volgens het Kennisdocument Huismus 1.0 BIJ.12 2017.

Het kennisdocument Huismus geeft een overzicht van in aanmerking komende maatregelen die genomen kunnen worden als deze beschermde soort aanwezig is in of nabij een gebied waar de ruimtelijke activiteiten plaats gaan vinden. Dergelijke maatregelen voorkomen of verminderen negatieve effecten op de soort als gevolg van die voorgenomen activiteiten. Verder beschrijft het document de kenmerkende ecologische aspecten en de wijze waarop de aanwezigheid (of de afwezigheid) van de soort kan worden aangetoond.

6.3 Advies en aanbevelingen

- Een nader onderzoek naar huismussen wordt aanbevolen.
- De ingreep zal naar verwachting leiden tot een zeer beperkt en tijdelijk verlies van leefgebied van enkele overige beschermde soorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat het erf geschikt blijft als leefgebied en het relatief algemene soorten betreft. Een ontheffing Wet natuurbescherming is daarom niet noodzakelijk.
- In de nabije omgeving van het plangebied komen geen Natura-2000 gebieden voor. Ook effecten op het Natuurnetwerk Nederland zijn er niet. Een nadere toetsing is dus niet aan de orde.
- Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Wet natuurbescherming een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden.
In het kader van de vogelrichtlijn wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het om de periode 15 maart tot 15 juli.
- Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met de werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. In het kader van de zorgplicht dient men tijdens de uitvoering alert te zijn op aanwezige fauna en daarbij, indien noodzakelijk, mitigerende maatregelen te treffen. Deze maatregelen dienen ervoor om negatieve gevolgen voor beschermde soorten te voorkomen of te verzachten.
- De directe omgeving is potentieel geschikt als leefgebied voor verschillende vogelsoorten. Diverse soorten staan onder druk door steeds verder afnemende broedgelegenheid. Natuur inclusief bouwen is een verzamelterm voor tal van maatregelen en manieren om natuur te integreren bij de bouw van woningen, kantoren en andere gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van nest-

en vleermuiskasten in de gevels van de nieuw te bouwen manege en paardenstallen.

Natuurinclusief bouwen bevordert de biodiversiteit en ons leefklimaat.

Vogelbescherming Nederland heeft een checklist ontwikkeld, waarmee iedere bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken.

(www.checklistgroenbouwen.nl).

Op deze manier kan de in de directe omgeving aanwezige populatie zich naar de planlocatie uitbreiden en wordt de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

- Bij de landschappelijke inpassing met groenstructuren worden bij voorkeur inheems (streekeigen) groen aangeplant. Groei en bloei van deze planten en de momenten waarop rupsen, bijen of vogels sterk van hun blad, nectar en stuifmeel afhankelijk zijn, zijn op elkaar afgestemd. Een belangrijk verschil met uitheemse soorten die vaak eerder en te vroeg uitlopen/bloeien. De voorkeur gaat uit naar en bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, sleedoorn of hazelaar. Deze ten gunste van foerageerfuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insecteneters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren. Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hulst of meidoorn. Lindebomen trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan, en dus ook eerdergenoemde insecteneters.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten.
- Bij onvoorziene omstandigheden dient daarnaast direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

6.4 Toelichting op nader onderzoek huismussen.

Huismussen; geplande ontwikkelingen, effecten op huismussen en onderzoek

Met de beoogde herontwikkeling wordt bebouwing gesloopt waarin zich mogelijk huismussennesten bevinden. Nesten van huismussen inclusief hun functionele leefgebied zijn jaarrond beschermd. Tijdens de sloopwerkzaamheden zullen mogelijk het jaarrond beschermde nesten verloren gaan en worden mogelijk verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden. Om te zien of er nesten van huismussen zich bevinden in de stallen zal er een nader onderzoek moeten worden uitgevoerd.

Een deskundige op het gebied van huismussen moet tussen 10 maart en 20 juni in de ochtend rond een tot twee uur na zonsopkomst de locaties van de broedplaatsen vaststellen. Er mag worden aangenomen dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als tijdens twee bezoeken tussen 1 april en 15 mei of tijdens vier bezoeken tussen 10 maart en 20 juni geen tekenen van aanwezigheid zijn waargenomen.

Ook andere functies van het leefgebied, zoals winterslaapplaats en voedselgebied moeten onderzocht worden. Bij aanwezigheid van huismussen dient er een mitigatieplan te worden opgesteld conform de richtlijnen van het Kennisdocument Huismus (*Passer domesticus*), BIJ12, versie juli 2017. In het mitigatieplan worden maatregelen voorgesteld ter voorkoming van overtreding verbodsbepalingen Wet natuurbescherming en behoud van de functionele leefomgeving. Indien aantoonbaar wordt gewerkt conform Kennisdocument van BIJ12 is een ontheffingsaanvraag/verklaring van geen bedenkingen, niet noodzakelijk. De volgende maatregelen kunnen o.a. nodig zijn:

- Werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare perioden.
- Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden, ruim voordat de sloop gaat plaatsvinden.
- Bij het verdwijnen van een verblijfplaats kunnen inpassende voorzieningen worden gerealiseerd in de nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor huismussen.

Volgens plan zullen medewerkers van Brabant Eco het nader onderzoek naar huismussen in april en voor 15 mei 2021 uitvoeren.

LIJST VAN BRONNEN

www.atlasleefomgeving.nl
www.wetnatuurbescherming.nl
www.NDFF.nl
www.verspreidingsatlas.nl
Limpens et al., 1997, 2014
Dietz et al., 2011
Baijens et al. 2005
www.synbiosys.alterna.nl
www.rijksoverheid.nl
www.brabant.nl
kaartbank.brabant.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.vivarapro.nl
www.sbo.nl
www.ivn.nl
www.natura2000.nl
netwerk groene bureaus
www.ravon.nl
www.floron.nl
www.sovon.nl
www.wikipedia.nl
www.valkenswaard.nl
www.vogelbescherming.nl
checklist vleermuisprotocol

- Als bijlage 1 is toegevoegd de verspreidingslijst NDFF
- Als bijlage 2 is toegevoegd de beschermde soortenlijst par 3.2 Wet natuurbescherming
- Als bijlage 3 is toegevoegd de beschermde soortenlijst par 3.3 Wet natuurbescherming.

WET NATUURBESCHERMING

Nader onderzoek Huismussen

Grensweg 15 Valkenswaard

RAPPORTNUMMER: 2021-BE-0886

In opdracht van:
SININVESTIT B.V.
Zonnehof 13
5721 AZ Asten

Brabant Eco
Ecologische dienstverlening

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2021-BE-0877

Opdrachtgever

SININVESTIT B.V.

Contactpersoon

Mevrouw J. van de Pas

Van Santvoort advies

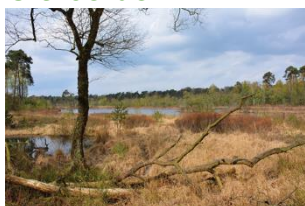
Locatie

Grensweg 15 Valkenswaard

Opleverdatum

14 mei 2021

Uitvoerder

Brabant Eco

Ecologische dienstverlening

De Lange Kant 27

5061PX Oisterwijk

06-24218274

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	
1.2 Doelstelling	
1.3 Criteria	
2. Planlocatie.....	4
Beschrijving planlocatie	
3. Passer domesticus.....	5
De Huismus	
4. Onderzoek en resultaten	6
4.1 Onderzoek	
4.2 Resultaten	
5. GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING.....	9
6. Conclusie en aanbevelingen.....	10
6.1 conclusie	
6.2 aanbevelingen	
LIJST VAN BRONNEN.....	12
BIJLAGE.....	13

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer heeft het voornemen om de locatie Grensweg 15 te Valkenswaard te her ontwikkelen. Het bestaande varkenshouderijbedrijf is daarvoor aangemeld bij de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) voor de warme saneringsregeling varkenshouderij 2020.

De drie bestaande varkensstallen worden gesloopt en daarmee zal de op het perceel gevestigde intensieve varkenshouderij volledig verdwijnen. Aan het plangebied waar nu een intensieve agrarische bestemming is toegekend zal een andere niet intensieve bestemming worden toegekend.

Om te kunnen bepalen of er sprake is van een 'goede ruimtelijke ordening' dient onder andere onderzocht te worden of de voorgenomen activiteit past binnen de regels van de Wet natuurbescherming.

In dit kader is een quickscan flora en fauna uitgevoerd door Brabant Eco met projectnummer 2021-BE-0877 d.d. 23-04-2021.

In de rapportage wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van huismussen in het plangebied en het mogelijk voorkomen van nesten van huismussen onder het pannendak van de te slopen bedrijfswoning.

Citaat uit rapport:

"Tijdens het veldbezoek zijn huismussen waargenomen. Met de sloop van de bedrijfswoning zouden eventuele nesten worden verwijderd. Hierdoor gaan er dus vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen verloren en worden mogelijk verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming overtreden. Een nader onderzoek naar het voorkomen van rust- en verblijfplaatsen van huismussen conform het Kennisdocument Huismus 1.0 BIJ.12 2017 wordt aanbevolen."

Om vast te stellen of uit te sluiten dat zich jaarrond beschermde nesten van huismussen op de locatie, met name in de te slopen bedrijfswoning bevinden is nader onderzoek uitgevoerd. Tevens is bepaald of de planlocatie deel uitmaakt van het leefgebied van de huismus. Deze voorliggende rapportage geeft de uitkomsten van het onderzoek weer. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus, *Passer domesticus* Versie 1.0.

1.2 doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is tweeledig:

- Er wordt vastgesteld of en hoe de gebouwen in het plangebied worden gebruikt door huismussen. Daarnaast wordt vastgesteld of er essentiële foerageergebieden aanwezig zijn.
- Er wordt bepaald of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

1.3 Criteria

Op dit onderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl)
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk bureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Brabant Eco.

2. PLANLOCATIE

Beschrijving planlocatie

De planlocatie aan de Grensweg 15 te Valkenswaard is gelegen ten zuiden van de kern Valkenswaard tussen Achelse Kluis en Borkel en Schaft in. De bebouwde kom van het dorp Schaft is op 300 meter ten noorden van het plangebied. De Grensweg loopt evenwijdig aan de Maastrichterweg welke de verbinding is tussen Valkenswaard en Achel in België.

De directe omgeving van het plangebied bestaat uit agrarische percelen, intensieve veehouderijen met bouw- en weilanden, burgerwoningen en paardenhouderijen.

Op de planlocatie zijn drie varkensstallen en een bedrijfswoning aanwezig.

Initiatiefnemer is voornemens om alle op het perceel staande bebouwing te slopen. De aanwezige vegetatie zal worden verwijderd.

Bestaande situatie met te slopen bedrijfswoning en varkensstallen genummerd in rood. Bron: Google Maps

Het erf naar, rond en tussen de gebouwen is verhard met betonklinkers.

Het bedrijf is in de huidige situatie landschappelijk ingepast met erfbeplanting in de vorm van struiken, hagen en bomen met onder andere hazelaar, els, esdoorn, eik en vlierbes. Deze bevindt zich vooral ten zuiden van varkensstal 3 en aan de achterzijde (oosten) van stallen 2 en 3. Ten noorden van stal 1 staat een beukenhaag.

De gecultiveerde tuin bestaat vooral uit beplanting in de vorm van struiken en taxus- en beukenhagen rondom het gazon wat zich zowel voor- als achter het huis bevindt. Tussen de bedrijfswoning en stal 1 staan enkele fruitboompjes. Het perceel wordt omsloten door een bouwland waarop intensief bemest wordt voor de teelt van snijmais.

3. PASSER DOMESTICUS

De Huismus; Passer domesticus

De huismus, met als Latijnse naam *Passer domesticus*, is een zogenaamde half-holenbroeder (vogels die wel beschut willen zitten, maar daarnaast ook uitzicht willen hebben). De nesten komen voor in holtes onder dakpannen of gaten en nissen in gebouwen, bomen en aardwallen. Als dergelijke holtes niet aanwezig zijn nestelt de huismus op beschutte plekjes onder afdakjes, in dichte gevelbegroeiing, heggen en struiken. Dergelijke 'natuurlijke' nesten zijn nog altijd tamelijk voldoende aanwezig, echter door het sterk verminderde gebruik van dakpannen en het ontbreken van gaten en nissen in gebouwen is het aantal broedterritoria in steden en dorpen de laatste jaren sterk achteruitgegaan. Om deze reden wordt steeds meer gebruik gemaakt van vogelvides, speciale dakpannen, houten nestkasten of mussenpotten die worden bevestigd aan woningen, gebouwen, stallen of schuren.

Volgens de Natuurkalender Broedvogels van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie bevindt de broedperiode (van nestbouw tot en met verzorging vlieg vlugge jongen) van de huismus zich tussen begin maart tot en met begin september.

De huismus broedt in losse kolonies van enkele paren tot soms wel 40 exemplaren. Het grootste gedeelte van het jaar verspreidt de huismus zich echter niet verder dan 600 meter van de broedplaats. Van augustus tot oktober kunnen jonge huismussen en een deel van de volwassen vogels zich verspreiden over een groter gebied.

Na deze periode keren volwassen mussen terug naar hun eigen broedgebied, terwijl de jonge mussen zich elders vestigen. De huismus komt het liefst voor in een rommelige agrarische omgeving met struikgewas, schuren, weilanden met vee en gemorst graan. Maar ook tuinen en parken zijn favoriete foerageerplekken.

Het voedsel van de huismus bestaat uit zaden (met name granen zoals haver, gerst en tarwe), bloemknoppen, brood, fruit, bessen. Tijdens het broedseizoen vormen insecten (onder meer vliegen en muggen) een cruciale voedselbron. Naast broedplaatsen en voldoende voedselaanbod is in het kleine leefgebied van de huismus ook beschutting een belangrijk onderdeel van het leefgebied.

Roofvogels zoals de sperwer, ransuil en kerkuil, kraaiachtigen zoals de ekster, kauw en gaai, spechten en zoogdieren zoals de kat zijn (min of meer) natuurlijke vijanden van de huismus. Beschutting waar de huismus kan schuilen voor zijn predatoren bestaat onder andere uit hagen (liguster, meidoorn, sleedoorn) en een dichte begroeiing van klimplanten tegen muren.

4. ONDERZOEK EN RESULTATEN

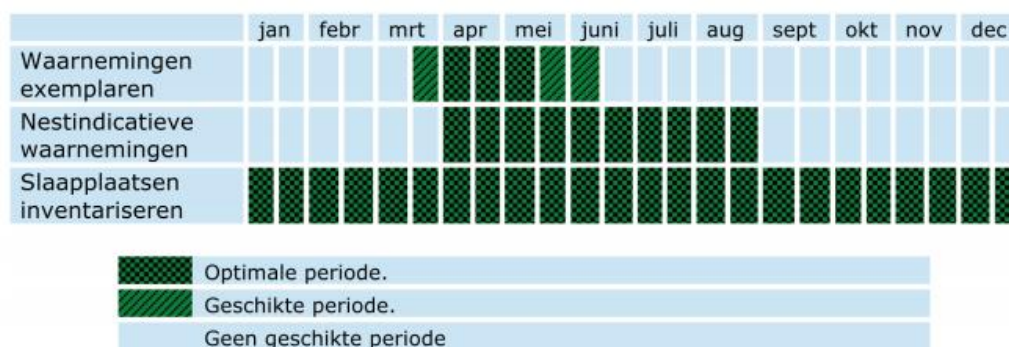
4.1 Onderzoek

Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus-1.0 (bijlage 1). Onderzoeken die volgens het kennisdocument uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij onthefingsaanvragen en juridische procedures.

Het kennisdocument schrijft voor dat er om de aan- of afwezigheid van broedende huismussen aan te tonen twee veldbezoeken moeten plaatsvinden in de periode van 1 april tot 15 mei, of vier veldbezoeken tussen 10 maart en 20 juni. De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- Goede omstandigheden (geen regen, harde wind of kou).
- Op geluidsluwe momenten.
- Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 a 2 uur na zonsopkomst en 1 a 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend).
- Met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Figuur 11: Op hoofdlijnen weergegeven de geschiktheid van perioden van inventariseren voor verschillende wijzen van inventariseren.

geschikte periode van inventariseren huismussen; Bron Kennisdocument huismus

Aangenomen mag worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee of vier gerichte veldbezoeken in genoemde periodes geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Het plangebied is twee maal bezocht door ecooloog Frenk van de Wal van Brabant Eco. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 21 april en 7 mei 2021. Tijdens deze bezoeken is de planlocatie onderzocht op de aanwezigheid van huismussen. Tevens is de omgeving geïnspecteerd om te zien of er in de omgeving huismussen aanwezig waren. Tijdens de onderzoeken is met name gelet op mogelijk nest indicierend gedrag van huismussen, zoals zingende mannetjes, bezoeken aan potentiële nestplaatsen, transport van nestmateriaal en transport van voedsel voor jongen. Verder is gekeken naar de aanwezigheid van geschikt habitat voor de huismus binnen en rond het plangebied, zoals wintergroene struiken, foerageergebied, stofbaden en water.

	datum	tijd	weersomstandigheden
ronde 1	21-04-2021	11h00 – 12h15	Onbewolkt, droog, wind 2 BF noord-west, 13 graden Celsius
ronde 2	07-05-2021	09h30 – 10h30	Licht bewolkt, droog, wind 3 BF west, 12 graden Celsius

Tabel: overzicht veldbezoeken

4.2 Resultaten

Huismussen (*Passer domesticus*) zijn sterk geassocieerd met mensen. De nestplaats is in de regel gebonden aan bebouwing. Voor voedsel zijn huismussen sterk afhankelijk van wat de mens hem al dan niet bewust aanbiedt. Deze voedselbron moet continue aanwezig zijn. Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal binnen enkele honderden meters van de broedplaats ophouden. In het broedseizoen blijven ze dichterbij de broedplaats (BIJ12 kennisdocument Huismus, 2017).

Tijdens het eerste veldbezoek op 21 april 2021 zijn er vijf huismussen waargenomen, in de beukenhaag aan de straatzijde van het plangebied. Het gehele plangebied is doorkruist om te zoeken naar huismussen. Hier- van werden, behalve de in de haag schuilende huismussen, geen waarnemingen gedaan.

Onder een eerste pan boven de dakgoot van de woning werd een nestelende kauwenpaar waargenomen.

Tijdens het tweede bezoek werden er twee huismussen waargenomen in de beukenhaag aan de straatzijde van het plangebied. Deze vlogen richting de overburen op nummer 14.

Bij nadere inspectie ter plekke bleek dat er zich waarschijnlijk minimaal een nest van huismussen bevindt onder het pannendak van deze aan de overzijde van de straat gelegen woning omdat er een huismus met nest- indicatief gedrag is waargenomen. Er zijn twee huismussen gezien zittend op de dakgoot van de woning met nummer 14.

Er zijn geen huismussen waargenomen in de te slopen stallen of bedrijfswoning op de planlocatie.

Situatie Grensweg 14 en Grensweg 15; Bron Google Maps

Huismussen omgeving plangebied

Tijdens het eerste veldbezoek is er een actief nesten bouwend kauwenpaar waargenomen onder het pannendak van de bedrijfswoning. Hiervan zijn tijdens het tweede bezoek geen waarnemingen gedaan.

Aan de voorzijde van de te slopen varkensstal 3 werd tijdens het tweede veldbezoek een in aanbouw zijnd nest van kauwen waargenomen in de top van de gevel.

Naast de mussen zijn tijdens de veldbezoeken ook de koolmess, merel, kauw en houtduif gezien.

Nestelende kauwen

De bedrijfsgebouwen hebben dienstgedaan in het professioneel en intensief huisvesten van varkens. Zodoende zijn er altijd afdoende maatregelen genomen om andere dieren buiten te sluiten van deze varkensstallen. Om de bio-security van het bedrijf te waarborgen zijn alle stallen rondom voorzien van vogelschroot en zijn alle luchtinlaten ook afgeschermd voor dieren.

Ook de pannen van het dak van de bedrijfswoning zijn aangesmeerd en afgesloten. Enkel onder de onderste rij pannen, te bereiken via de dakgoot zouden eventueel mogelijkheden zijn voor huismussen om te nestelen. Hiervan zijn geen waarnemingen gedaan na onderzoek.

Het is met zekerheid aan te nemen dat er geen nestplaatsen van huismussen in de te slopen gebouwen zijn.

5. GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

De waarnemingen geven aan dat huismussen in de omgeving van de te slopen gebouwen voorkomen, maar dat de te slopen bedrijfswoning of varkensstallen geen nestlocaties bieden.

Er gaan geen vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen verloren en worden geen verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming overtreden.

Eventuele mogelijkheden om te nestelen in de te slopen stallen zijn dichtgemaakt.

De tuin met beplanting en vooral hagen vervult een rol in het leefgebied van huismussen.

Door sloop van de bebouwing of verwijdering van deze vegetatie is er geen significante afname van functioneel leefgebied van huismussen omdat er voldoende schuilmogelijkheden blijven voor huismussen in de directe omgeving van de planlocatie.

De huismus is een algemene soort in Nederland en komt ook in de regio Valkenswaard algemeen voor.

Het is aannemelijk dat de huismussen die gezien zijn in de beukenhaag op het plangebied deel uitmaken van een flinke huismussenpopulatie in de omgeving gezien de zeer geschikte groene omgeving en aanwezige huismussen aan de overzijde van Grensweg.

Na de sloop wordt de planlocatie landschappelijk ingericht waarna de functionele leefomgeving met schuilmogelijkheden en foerageergebied voor huismussen sterk verbeterd wordt in vergelijking met de huidige situatie. De intensieve varkenshouderij zal volledig verdwijnen en vervangen worden door een volwaardige paardenhouderij met galoppeerbaan, langeercirkel, stadmolen en buitenrijbak.

Door het in een gesloten systeem intensief houden van varkens te vervangen door het open houden van paarden zal er een sterke verbetering plaatsvinden voor huismussen. Naast de schuil-, stofbad-, en nestmogelijkheden voor huismussen zal het aanbod van voedsel in de vorm van mais en granen sterk verbeteren. Ook bijvoorbeeld uilen en zwaluwen kunnen hiervan profiteren.

Door de geplande werkzaamheden is er weliswaar sprake van een tijdelijke beperkte verstoring van foerageergebied voor de huismus en dekking rond de huidige verblijfplaatsen tijdens de sloop, maar dit heeft geen wezenlijk effect op de functionaliteit van de leefomgeving als geheel omdat er voldoende alternatieven in de directe omgeving overblijven.

Er is geen sprake van significante schade aan het functioneel leefgebied van huismussen. De afstand van de gevonden huismusnesten tot het plangebied is groot genoeg en derhalve valt het leefgebied van huismussen niet in de invloedssfeer van de werkzaamheden. Er is derhalve geen sprake van negatieve effecten op huismussen.

De gunstige staat van instandhouding is voor de huismus binnen het project gegarandeerd. Met de sloop van de gebouwen gaan geen jaarrond beschermde nesten van de huismus verloren. Er worden geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden.

Daardoor is geen ontheffing van het bevoegd gezag noodzakelijk.

Binnen het plangebied zijn wel algemene broedvogels als merel, koolmees, kauw, en houtduif waargenomen. Nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd, maar wel zolang er in gebroed wordt of jongen in aanwezig zijn. Een overtreding van de Wet natuurbescherming wordt voorkomen door de sloop buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 Conclusie

In de periode april-mei 2021 is er een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van nestlocaties en het functioneel leefgebied van huismussen op de planlocatie aan de Grensweg 15 te Valkenswaard. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen volgens het kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017) en betrof twee veldbezoeken in de periode 1 april - 15 mei.

Tijdens deze veldbezoeken is er vastgesteld dat de te slopen gebouwen op de planlocatie geen functie bevatten voor huismussen.

De beoogde sloop van de bebouwing zal derhalve niet leiden tot vernietiging of ongeschikt raken van nestlocaties van huismussen. Het functioneel leefgebied wordt niet significant aangetast.

De beoogde ontwikkelingen resulteren derhalve niet in een overtreding van de Wet Natuurbescherming. Er is geen ontheffingsaanvraag nodig voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

6.2 Aanbevelingen

- Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Wet natuurbescherming een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden.
In het kader van de vogelrichtlijn wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het om de periode 15 maart tot 15 juli.
- Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met de werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. In het kader van de zorgplicht dient men tijdens de uitvoering alert te zijn op aanwezige fauna en daarbij, indien noodzakelijk, mitigerende maatregelen te treffen. Deze maatregelen dienen ervoor om negatieve gevolgen voor beschermde soorten te voorkomen of te verzachten.
- Gezien de openbare en duurzame functie van het toekomstige bedrijf is om de biodiversiteit van het begin van de kringloop te verhogen het aanleggen van een bloemenweide en het plaatsen van een insectenhotel aan te bevelen.
Hiervoor kan een deel ingezaaid worden met een meerjarig grasmengsel met algemene overblijvende soorten, zoals margriet, rode klaver, kleine pimpernel, wilde peen, duizendblad en gewoon knoopkruid. Soorten die van nature ook in bermen voorkomen.
Er kunnen bomen en struiken geplant gaan worden, zoals zwarte els, linden, zomereik, zoete kers, sleedoorn en wilgen. En veldesdoorn, lijsterbes, vuilboom en wilde appel.
Ook het plaatsen van een vlechthaag kan bijdragen aan deze biodiversiteit. Deze vlechthaag bestaat uit bes/ en nootdragende struiken: meidoorn, sleedoorn, hazelaar, wilde kardinaalsmuts, Gelderse roos, hondsroos, egelantier, wilde kamperfoelie en wegedoorn.
- Om de habitat voor de in de omgeving aanwezige huismussen te verbeteren is het aan te bevelen om de locatie huismusvriendelijker te maken door het plaatsen van enkele tussentijdse of permanente voorzieningen op de planlocatie. Vogelbescherming Nederland heeft een checklist ontwikkeld, waarmee iedere bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken. Zie www.checklistgroenbouwen.nl en www.bouwnatuurinclusief.nl

- Vanwege de beperkte actieradius (enkele honderden meters) van huismussen (Baijens et al. 2005) zijn drie essentiële onderdelen van het leefgebied van belang:

- nestlocatie,
- habitat met voedselaanbod
- en beschutting.

Alle voorzieningen dienen dichtbij elkaar te liggen. Bij voorkeur binnen een straal van enkele honderden meters van het plangebied. Geschikt leefgebied van huismussen bevat een combinatie met voldoende voedsel- en schuilplaatsen. Voor het voedselaanbod is het van belang dat er voldoende ruigte en overhoekjes aanwezig zijn, waar zowel zaadplanten als voldoende insectentrekkers aanwezig zijn. Beschutting is zeer belangrijk voor huismussen ter bescherming, maar ook om vanuit te foerageren. Daarom moeten er schuilplaatsen aanwezig zijn in de vorm van heggen en hagen.

Bij de landschappelijke inpassing met groenstructuren worden bij voorkeur inheems (streekeigen) groen aangeplant. Groei en bloei van deze planten en de momenten waarop rupsen, bijen of vogels sterk van hun blad, nectar en stuifmeel afhankelijk zijn, op elkaar afgestemd. Een belangrijk verschil met uitheemse soorten die vaak eerder en te vroeg uitlopen/bloeien.

De voorkeur gaat uit naar en bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, sleedoorn of hazelaar. Deze ten gunste van foeraargeefuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insecteneters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren.

Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hulst of meidoorn. Lindebomen trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan, en dus ook eerdergenoemde insecteneters.

- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten
- Bij onvoorziene omstandigheden dient daarnaast direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

LIJST VAN BRONNEN

Quicksan Brabant Eco (2021-BE-0877 23 april 2021)
FloraFaunaCheck.nl
www.wetnatuurbescherming.nl
www.wikipedia.nl
www.Valkenswaard.nl
www.rijksoverheid.nl
www.checklistgroenbouwen.nl
www.bouwnatuurinclusief.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.vogelbescherming.nl
www.stichtingwittemus.nl
www.BIJ12.nl kennisdocument huismus
netwerk groene bureaus

Als bijlage 1 is toegevoegd Kennisdocument Huismus